

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Slotsholmsgade 12
1216 København K

Mail: fisk@fvm.dk
Kopi: lensch@fvm.dk

Nordensvej 3, Taulov
DK - 7000 Fredericia

Axeltorv 3, Axelborg
DK - 1609 København V

Tlf. +45 70 10 40 40
Fax. +45 75 45 19 28

cvr.nr. 45 81 25 10
mail@dkfisk.dk
www.dkfisk.dk

16. maj 2022
Ref.:
MA/JH/CSS/OLL

Høring over udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023 (sagsnr. 2022-148)

Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation (herefter benævnt "DFPO") har den 27. april 2021 modtaget ovennævnte høring.

Bekendtgørelsen udmønter forpligtelsen i Rådets Forordning (EU) 2022/109 af 27. januar 2022 om fiskerimuligheder for 2022 (herefter benævnt "TAC/Kvoteforordningen for 2022") til at fastsætte et forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand (lukkeperiode) i en sammenhængende periode på tre måneder, som lægges mellem den 1. august 2022 og den 28. februar 2023.

Til høringssvaret hører også vedhæftede bilag "Bundgarn og bundgarnsfiskere - historien om et håndværk og en kystkultur" om ålefiskeriets kulturhistoriske værdi, udarbejdet i samarbejde med DFPO.

Nedenfor fremgår DFPOs bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet.

DFPOs bemærkninger

Ad § 1: "Erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand er ikke tilladt i perioden fra den 1. november 2022 til og med den 31. januar 2023."

Som DFPO læser teksten i artikel 13 i TAC/kvoteforordningen for 2022, forordning (EU) 2022/109, så bør Danmark kunne fortsætte med at holde fiskeri efter ål lukket i månederne december, januar og februar.

Det specificeres i pågældende artikel, at medlemsstaterne skal lukke for fiskeri i en sammenhængende periode på tre måneder inden for perioden 1. august 2022 til 28. februar 2023, som er den periode hvor ålene vandrer. Det fremgår ikke udtrykkeligt, at selve lukkeperioden *skal* ligge i de tre måneder, som har den højeste intensitet. At rykke

lukkeperioden en måned frem, således at den også omfatter november, vil i praksis medføre, at perioden udvides fra tre til fire måneder, da der ikke er nogen, der vil påbegynde fiskeriet igen efter det vigtige julemarked er lukket ned. Fiskerne kan endvidere bekræfte, som det er nævnt i materialet fra DTU Aqua, at der er indikationer på, at ålenes vandringer er rykket fra tidligere at ligge først på efteråret, til nu at ligge sent på efteråret og først på vinteren. Dette kan måske være på grund af klimaforandringer. En meget stor og stadigt stigende andel af de vandrende ål vil derfor være godt beskyttede ved en fastholdelse af den lukkeperiode, der har været gældende indtil nu.

Det er således DFPOs vurdering, at en fastholdelse af den lukkeperiode, som hidtil har været gældende i Danmark, vil være i overensstemmelse med artikel 13 i TAC/Kvoteforordningen for 2022.

Forslaget vil derudover være et voldsomt indgreb i markedet, og vil med al sandsynlighed have store konsekvenser for ålefiskeriet. For de fleste bedrifter ligger indtægten fra fangst og salg af blankål på mellem 80 og 90 % af virksomhedens omsætning. Denne indtægt kommer fra aktivitet i månederne september, oktober og november. Dette vil således betyde, at hvis man indskrænker fangstperioden med en tredjedel, så vil mange bedrifter være i risiko for at gå konkurs.

Hvis der ses på data for ålefiskeriet, så kan man se, at der er udstedt 205 tilladelser til fiskeri efter ål i saltvand – af de 205 bedrifter, lander 143 bedrifter i november. Det kan ses, at 52 af bedrifterne lander mellem 200-10.000 kg alene i november. 200 kg ål kan omregnes til ca. 20.000 kr. i indtjening.

I 2021 blev der landet 222.126 kg ål i hele perioden, hvor der i november blev landet 73.211 kg ål. Dette viser, at 33 % af ålefiskeriet ligger i november måned. Det ses også bekræftet af den erhvervsøkonomiske konsekvensanalyse, at erhvervet vil lide faldende omsætning på 33 % alene for ål. Gennemsnitsprisen for ål er altid højest i november og december – og dette kan verificeres nærmere såfremt det ønskes.

Ad § 3: "Det er ikke tilladt i den i § 1 nævnte periode at opbevare levende ål og lande ål, som er fanget ved erhvervsmæssigt fiskeri af ål i saltvand inden den 1. november 2022."

DFPO kan ikke anbefale forslaget om, at det ikke længere vil være tilladt at opbevare de ål, der er fanget inden lukkeperioden, i hyttefade, efter lukkeperioden er trådt i kraft.

Det vil betyde, at de røgede ål, der serveres til julefrokosterne vil være to måneder gamle og have været en tur gennem fryseren, hvilket kan medføre lavere pris for fiskerne. Hertil hører også at fiskerne vil pådrage sig en ny og øget udgift til indfrysning af ålene – og det er vel at mærke for de fiskere, der har muligheden for at indfryse ålene. Det vil således helt afskære nogle fiskere fra at afsætte ålene efter lukkeperiodens begyndelse. Det er desuden forbundet med store omkostninger til el, hvilket ikke er hensigtsmæssigt ud fra hverken et

økonomisk eller grønt synspunkt. Disse synspunkter ser vi ikke inddraget i den erhvervsøkonomiske konsekvensanalyse.

Derudover vil der være fiskere, der ikke vil kunne komme af med deres ål i dagene op til lukkeperioden. Man kan ikke forvente at opkøbere kan køre rundt til samtlige ålefiskere den 31. oktober 2022 og tømme ålefiskernes beholdning af ål. Det er ikke rimeligt, at fiskerne de facto ikke vil have mulighed for at fiske efter ål de sidste dage op til stoppet. Dette vil de facto udvide lukkeperioden yderligere.

Det er DFPOs vurdering, at det eksisterende kontrol- og dokumentationssystem er tilstrækkeligt, og bør gøre det muligt for fiskerne at fortsætte med at opbevare ål i hyttefade som hidtil.

Alternative forslag:

DFPO vil foreslå, som et alternativ til at opretholde den nuværende lukkeperiode, at lukkeperioden for indeværende år rykkes til at være gældende fra midten af november til midten af februar. På denne måde vil fiskerne kunne få glæde af en enkelt mørkeperiode i oktober-november 2022. Denne løsning vil fungere for 2022, da mørkeperioderne følger månefasen, og ål trækker, når månen er mørk - de overvejende åletræk starter ca. 3 dage efter fuldmåne, og aftager jo tættere man kommer på fuldmåne igen. Herefter må der arbejdes mod nye og mere fremtidsrettede løsninger for 2023-2024 samt den øvrige fremtid.

Et andet alternativ, som DFPO har fremført tidligere år, er fortsat ålefiskeri med myndighedsopkøb af de fangede ål i fredningsperioden, med henblik på genudsætning. Dette alternativ giver samtidig en god mulighed for monitoring af, hvor mange ål, der undslipper. Det vil ligeledes opretholde grundlaget for bundgarnsfiskeriet, hvor der så ligger en mulig fremtidig udvikling af det skånsomme og CO₂-venlige bundgarnsfiskeri. Til støtte for dette forslag må DFPO påpege, at på grund af nuværende og tidligere lukkeperioder, findes der ikke dokumentation for at ålenes vandringer har rykket sig. Derfor vil denne løsning give mulighed for at indhente de nødvendige data, som kan danne grundlag for fremtidig forvaltning og genopretning af ålefiskeriet.

Et sidste alternativ til opkøb, hvis perioden fastholdes, er et forslag om, at fiskerne får mulighed for oplægning i minimum 2 år. Alternativt ophugning for dem, som ikke ønsker at fortsætte.

Som et kompenserende tiltag foreslås det at hæve mindstemålet på ål med 1 cm om året i 3 år.

Med venlig hilsen

Ole Lundberg Larsen

Underdirektør, Danmarks Fiskeriforening PO

Bundgarn og bundgarmsfiskere -historien om et håndværk og en kystkultur

af
cand.mag. i historie
Nikolaj Granild

2022

Indholdsfortegnelse

English summary	3
Resumé	3
Indledning	4
Hvad er et bundgarn?	5
Bundgarnsfiskeriets historie.....	6
Tidlig historie.....	6
Det moderne bundgarn	7
Tilbagegang og økonomiske udfordringer	8
En kulturændring.....	9
Fremtiden for bundgarnsfiskeriet.	11
Bundgarnsfiskerens viden og håndværk.....	14
Bundgarnsfiskerens unikke viden	15
Bundgarnet som kulturarv.....	18
Den faste kulturarv	19
Kulturmiljøer	20
Den immaterielle kulturarv	22
Litteratur.....	27

English summary

The pound net is one of the oldest fishing methods in Denmark and has been used since antiquity. The modern pound net was developed around 1900 and has not changed since then. Even though there has been a decline the last 40 years, the pound net fishing fits to a modern mindset, because it's sustainable, climate friendly, and catch high quality fish.

There is a special handcraft attached to the pound net and a lot of knowledge about nature and fish etc., which is a prerequisite to use the method. Both are built and developed through generations and only exists because of the pound net fishermen's existence. The same can be said in a discussion about heritage. Through the history the pound net has had an impact on the danish culture. It has created unique cultural environments, and the pound net itself is an integrated part of the danish coastal landscape. Both the craftsmanship and the environments are a part of danish heritage and can only be preserved if the pound net fishermen continue to exist. This means, that the pound net fishing will disappear along with its fishermen which will result in a loss of the knowledge and the unique culture it holds.

Resumé

Bundgarnet er et af de ældste fiskemetoder i Danmark og har været brugt siden oldtiden. Det moderne bundgarn blev udviklet omkring 1900 og har ikke ændret sig siden. På trods af at redskabet er gammelt og har oplevet en voldsom tilbagegang siden 1980, passer bundgarnsfiskeriet til en moderne mentalitet, da det er bæredygtigt og skånsomt, klimavenligt samt fanger fisk af høj kvalitet.

Til bundgarnet er der knyttet et bestemt håndværk og en stor viden om bl.a. natur og fisketræk. Dette er en forudsætning for at kunne bruge redskabet. Både håndværk og viden er blevet opbygget gennem generationer og eksisterer kun i kraft af fiskeren. Dette gælder også i en diskussion om bundgarnet som kulturarv. Gennem bundgarnets lange historie, har det haft indflydelse på dansk kultur. Pga. redskabet er der blevet skabt unikke kulturmiljøer, ligesom bundgarnet visse steder er en integreret del af kystens karakteristik. Både håndværket og de heraf afledte miljøer er del af danske kulturarv, og den bedste måde man kan bevare den på, er ved, at bundgarnsfiskerne fortsætter deres aktiviteter. Det betyder, at bundgarnsfiskeriet vil forsvinde med den sidste fisker, der kan håndværket, hvilket vil være et tab af viden samt et kulturelt tab.

Indledning

Bundgarnet hører til de traditionelle fiskeriformer i Danmark med en lang og omfattende historie.

Formålet med denne rapport er at klarlægge bundgarnets historie samt undersøge bundgarnsfiskeriet som en del af den danske kulturarv.

Baggrunden for rapporten er en bestemmelse fra EU Kommissionen, der dikterer, at der skal være en fredningsperiode for ål i månederne, hvor ålen migrerer til Sargassohavet, hvilket vil sige september, oktober og november. Ål er økonomisk set den absolut vigtigste art for bundgarnsfiskerne, og en fredning i de måneder vil betyde, at de mister muligheden for at fortsætte deres erhverv.

Derfor har man fra Danmarks Fiskeriforenings side ønsket en analyse af bundgarnsfiskeriet, hvor fiskeriets historiske og kulturelle værdi kortlægges.

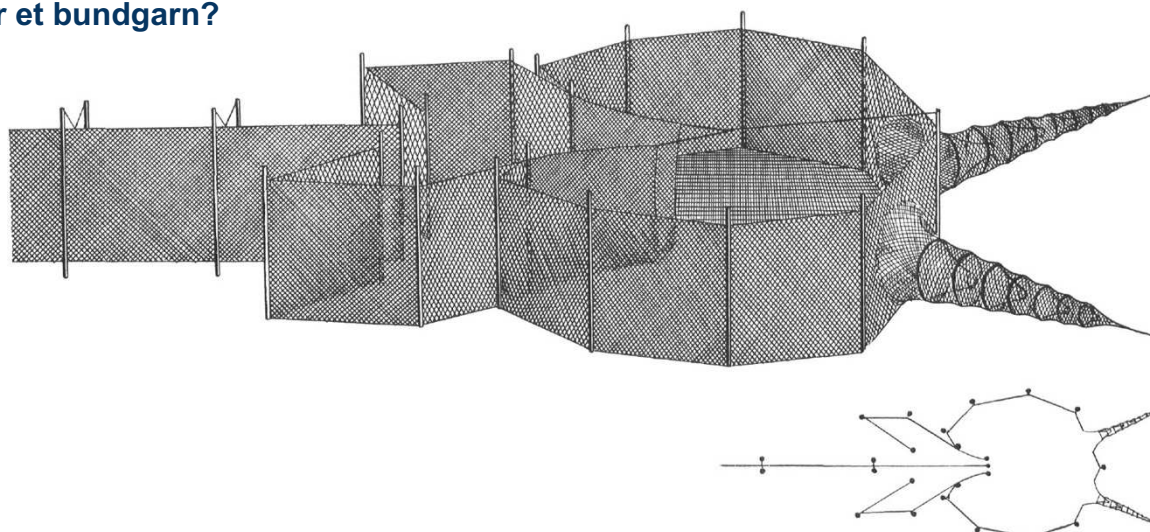
Analysen er bygget op omkring tre elementer:

- En karakteristik af bundgarnets historie med hovedvægt på den moderne historie og vurdering af fremtidsudsigterne for fiskeriet.
- En beskrivelse af håndværket bag bundgarnsfiskeriet samt bundgarnsfiskernes viden.
- En diskussion om bundgarnsfiskeriets kulturelle betydning med afsæt i teori om kulturarv og bevaring.

Under udarbejdelsen af rapporten har der løbende været i kontakt med bundgarnsfiskere, ligesom der for at kunne beskrive håndværket og fiskerens arbejde har været deltaget i fiskeriet. Den data, der er hentet herfra, har bidraget til en større forståelse for erhvervet og fungerer som supplement til de kilder og den litteratur, der bliver henvist til i undersøgelsen.

Analysen tager udgangspunkt i selve bundgarnet, og undersøgelsen har derfor en materiel dimension. Det er valgt for dels at gøre analysen mere konkret, men også fordi fiskernes handlen og ageren er afledt af redskabet, og bundgarnsfiskeren kan derfor sjældent adskilles fra selve bundgarnet.

Hvad er et bundgarn?

Tegning af et bundgarn. Nederst til højre er bundgarnet set fra oven. Fra venstre mod højre ses radgarnet, forgårdene, hovedet og ruserne. Fra: *Betænkning angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet (1955) s.107*

Et bundgarn er et passivt og stationært fiskeredskab, der fungerer som en stor fiskefælde. Fra kysten og ud sætter man vinkelret en række pæle, hvorimellem man spænder et net, der går fra bunden og til en 50-60 cm. (en alen) over vandoverfladen. Det er den del, man kalder for radgarnet. Længden af radgarnet varierer fra sted til sted, og afhænger af kystens karakter, hvor hurtigt det bliver dybt, og hvordan fisken trækker. De korteste radgarn vil være under 20 meter, mens de længste rækker flere hundrede meter ud i vandet.

For enden af radgarnet er det egentlige bundgarn. Det kaldes for hovedgarnet. Hovedgarnet består af to forgårde, som er to fangarme af net, der skal lede fisken ind i selve hovedet. Hovedet er sat i en stor rundkreds, hvor fisken svømmer rundt uden at kunne finde ud igen, og det er først, når fisken er her, den er fanget. I selve hovedet er der en netbund i, deraf navnet bundgarn. Hvis bundgarnet bruges til at fiske ål, vil der yderst være påsyet en eller flere ruser, hvor fisken til sidst ender.

Ideen er altså, at når fisken svømmer langs med kysten, rammer den radgarnet og vil svømme udad, hvor den svømmer ind i forgården og bliver ledt ind i selve hovedet, for til sidst at ende i rusen, hvor fiskeren kan hente den.

En udbredt misforståelse er at bundgarn spærrer hele farvande af, og således fanger alt, der trækker forbi. Som beskrevet er der naturlige begrænsninger på, hvor langt ud et bundgarn kommer. Betegnelsen kystnært fiskeri er i dette tilfælde meget rammende, da fiskeriet foregår tæt på kysten og sjældent på mere end 10 meter vand og aldrig på mere end 15. Bundgarnet fisker kun i kraft af, at der er fisk, der rammer kysten, og der er stor sandsynlighed for, at de svømmer forbi garnet. Det betyder, at der kan være lange perioder med ingen eller få fisk, men lige pludselig kan man være heldig at fange store mængder.

Bundgarnsfiskeriets historie

Tidlig historie

Bundgarnsfiskeriet er en af de ældste fiskeriformer i Danmark. Princippet bag er det samme som i fiskegærdet, der blev udviklet i den sene jægerstenalder ca. 4-5000 år f.v.t. Her blev mennesket fastboende og levede ikke længere som nomader, hvilket gav mulighed for at udvikle faststående redskaber.¹

Oldtidens fiskegærde fungerede på samme måde som nutidens bundgarn. Ud fra definitionen af et bundgarn som et stationært redskab, der vha. et ledegarn (radgarn) leder fisken ind i et mindre og mindre rum, hvor den til sidst er fanget, er det moderne bundgarn sidste step i evolutionen af fiskegærdet.

I historien findes der tydelige både arkæologiske og skriftlige spor fra bundgarnet, som kan fortælle om redskabets betydning. Følger vi bundgarnets historie, kan væsentlige samfundsmæssige og kulturelle skift i landet spores. Et af de første skriftlige vidnesbyrd, vi har på bundgarn, er i Kong Valdemars Sjællandske Lov II 32 fra 1200tallet, hvori det hedder: *"Gaar og nogen Mand til og sætter Ild i Bondens Hegn eller i hans Aalegaard eller i hans Svinesti, da bøde han Bonden derfor 9 Mark."*² Ålegårde er den direkte forløber til det bundgarn, vi kender i dag. Citatet viser, at ålegårdene blev set som en del af bondens produktionsapparat, ligesom vi får en ide om, at det har udgjort en værdi for ejeren.

I Christian IV's håndfæstning fra 1596 tildeles adlen ret til at fiske med ålegårde ud for deres egen ejendom.³ Ål har været eftertragtet fisk, fordi den som sild kunne konserveres ved at blive saltet og røget. Tilmed kunne den også leve i både salt- og ferskvand og i lang tiden uden vand. Man har dermed kunnet transportere den over lange afstande, ligesom man har kunnet opbevare den i lang tid. Det har skabt grundlaget for en god handelsvare. Derfor var redskabet til at fange ål eftertragtet, og af den grund var det vigtigt for adlen at få skrevet det privilegie ind i håndfæstningen.

Efter indførelsen af enevælden i 1660 mistede adlen privilegiet til ålefiskeriet, og ålegårdsrettighederne kom i starten af 1700tallet i bøndernes hænder. En ålegårdsret var et skøde

¹Nationalmuseet "Jægere blev fiskere," accessed 07/01, 2022, <https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/klima-i-historien/den-varme-jægerstenalder/jaegere-blev-fiskere/>.

² Betænkning angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet, 1955, s.23.

³ "Chr. IV's håndfæstning (1596)," 1974).

på en ålegård, som gav ejeren ret til at fiske ud fra den kyst, hvor skødet gjaldt, og blev betegnet som fast ejendom. Ålegårdsrettighederne var i høj kurs og blev solgt til høje priser.⁴ Frem til slutningen af det 19. århundrede og industrialiseringen var fiskeriet og især bundgarnsfiskeriet tilknyttet en bondekultur og indgik som en del af bondens selvforsyningsøkonomi.

Det blev der til dels gjort op med under industrialiseringen. Fra omkring 1850 og frem til 1920 udvikler fiskerierhvervet sig til en industri og et selvstændigt erhverv adskilt fra landbruget.⁵ Bønderne fokuserede nu udelukkende på deres landbrug og dets produktion, mens ålegårdsretten blev solgt til egentlige professionelle fiskere.⁶ Rent symbolsk viser bundgarnets historie altså udviklingen fra en bondekultur til det danske industrisamfund. Bundgarnsfiskeriet må dog stadig betegnes som et privilegeret fiskeri frem til 1956, da det i mange tilfælde stadig krævede en ålegårdsrettighed at fiske med bundgarn. Det privilegerede fiskeri slutter først endeligt med ålegårds afløsningen i 1956.⁷

Det moderne bundgarn

Ved at bundgarnsfiskeren blev professionel under industrialiseringen, udviklede redskabet sig også. Hvor ålegårde og fiskegårde ligesom oldtidens fiskegærder var bygget op af vidjegrene, maskinfremstillede nu fiskenet, herunder finmasket net til ål.

Omkring 1900 udvikledes det moderne bundgarn, der nu bestod af et radgarn, to forgårde, et hoved og som noget nyt en eller flere ruser.⁸ Bundgarnet har ikke ændret form siden. Dvs. den bundgarnsmodel man udviklede og fiskede med i 1900, er den der fiskes med endnu. Dog er der visse variationer af denne hovedtype, som kan ses som et udtryk for, hvordan redskabet har tilpasset sig lokale forhold.

Opfindelsen af nylonnettet omkring 1960 betød, at materialerne er forbedret siden dengang, ligesom der er sket mekanisk udvikling i form af bl.a. motoriseringen af fartøjerne og en mekanisering herunder opfindelsen af ramslaget til at slå pæle. Udviklingen af bundgarnsfiskeriet

⁴ "Aalegaarden Trolde, Skøde," (Preben Hansens privatarkiv, 1727); "Aalegaardenn Trolde, Skøde," (Preben Hansens privatarkiv, 1786); Vestergaard, "Bundgarnsfiskere og blankål," *Folk og kultur* (1985): s.12.

⁵ Tarbensen "Fiskeriudstillingen 1912," danmarkshistorien.dk, Sidst redigeret 2019, accessed 10 januar, 2022, <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/fiskeriudstillingen-1912/>.

⁶ "Skjøde," (Preben Hansens privatarkiv, 1903).

⁷ "Lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet. (Afløsningsloven).", in *LOV nr 178 af 23/06/1956* (1956). <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/1956/178>.

⁸ Vestergaard, 1985 s.15.

har altså de sidste 100 år foregået ved siden af selve redskabet, uden at fiskemetoden og håndværket bag har ændret sig.

Ålefiskeriet og bundgarnsfiskeriet udviklede sig frem til efter 2. verdenskrig til at være et af de vigtigste fiskerier i Danmark. I starten af 1950'erne var ålen således den tredje vigtigste konsumart i Danmark målt i værdi, og der stod 10.000 bundgarn langs de danske kyster.⁹

Tilbagegang og økonomiske udfordringer

Siden 1980 er fiskeriet med bundgarn gået voldsomt tilbage i lighed med branchen generelt. I 1976 stod der knap 8000 bundgarn i Danmark.¹⁰ I 1994 var det reduceret til 5200.¹¹

Der findes flere årsager til tilbagegangen. Først og fremmest gik fangsterne af fisk kystnært tilbage. Ålefiskeriet blev derfor vigtigere og vigtigere for fiskerne, fordi det var og fortsat er et stabilt fiskeri. Både forurening og et intensiverede havfiskeri efter arter som makrel og sild er blevet peget på som hovedårsagen til de faldende fiskemængder.¹²

Siden 1990 har et stort diskussionsemne været skarv og dens betydning for bestanden af fisk. Efter skarven blev fredet i 1980, er antallet af ynglende par steget markant. Den stigning kunne bundgarnsfiskerne følge tæt, da de observerede flere og flere fugle tørre vingerne på deres pæle og se dem fange fisk, der gik inde i garnet. Skarven blev en gene for fiskerne, og de påpegede i debatten, hvordan den truede deres erhverv.¹³ I løbet af 90'erne blev der lavet en række undersøgelser, der undersøgte skarvens effekt på bundgarnsfiskeriet. Biologen Christian Dieperink påviste bl.a., hvordan skarv kunne tømme et bundgarn for fisk, men også hvordan bundgarn på lavt vand var hårdere ramt end dem på dybt vand.¹⁴ Selvom forskningen ikke entydigt bakker fiskernes udsagn op, må det konkluderes, at den trussel som fiskerne, om ikke andet, har set skarven som, har været en årsag til bundgarnsfiskeriets tilbagegang.

Bundgarnsfiskerne blev i 80'erne og 90'erne mere og mere afhængige af ålefiskeriet. Foruden at være et stabilt fiskeri, har høje priser og let afsætning altid kendetegnet ålefiskeriet. Det billede ændrede sig imidlertid i løbet af 1990'erne. I et interview Torben Vestergaard lavede i 2015 med en tidligere fisker, forklarer fiskeren, at han stoppede omkring år 2000 pga. faldende ålepriser som

⁹ *Betænkning angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet*, s.8.

¹⁰ Fiskeriberetning for året 1977 / udg. af Fiskeriministeriet. - København, 1977.

¹¹ Koed and Ingemann Pedersen, Status over bundgarnsfiskeriet i Danmark 1994-1996, s.25.

¹² Vestergaard, 1985 s.31.

¹³ Hansen, "Balladefuglen skal dø," *Politiken* (København) 1993.

¹⁴ Dieperink, Skarvers fødesøgning i bundgarn 1993.

et resultat af opdrættede ål og dårlige afsætningsmuligheder.¹⁵ Siden 80'erne har der været opdrættet ål i Danmark.¹⁶ Det fik betydning for markedet, og de opdrættede ål pressede priserne nedad.

I Vestergaards interview nævner de også den store åleopkøber Th. Petersens lukning omkring 1990.¹⁷ I Th. Petersens storhedstid var firmaet den største opkøber af ål i Danmark og havde stor betydning for bundgarnsfiskeriet. Lukningen betød et ændret marked med faldende priser til følge. Bundgarnsfiskerne blev altså presset økonomisk frem mod årtusindeskiftet, hvilket er en væsentlig forklaring på tilbagegangen.

En kulturændring

Vestergaard laver en adskillelse mellem bundgarnsfiskeriet og det, han kalder det frie fiskeri, som er de havgående fiskerier, der ikke er stedbundne.¹⁸ I den opdeling findes endnu en årsag til bundgarnsfiskeriets tilbagegang. Bundgarnsfiskeriet er, som ovenstående beviser, et traditionelt fiskeri. Og bundgarnsfiskerne er ikke blot mere fastlåste pga. det stationære redskab end øvrige fiskere, de er også mere låste og afhængige af fiskesæsonerne. Hovedsæsonerne er forårs månederne efter bl.a. sild og hornfisk og især efterårs månederne efter ål, som målt i værdi er langt den vigtigste art for bundgarnsfiskeriet. I de mellemliggende perioder fiskes der ikke, og arbejdet her går på forberedelse til hovedsæsonerne. I de måneder har de ingen indtægter. Bundgarnsfiskerne rammes af samme grund også hårdere af en dårlig sæson end andre fiskere, da de ikke har mulighed for at sejle derhen, hvor fisken befinder sig eller fiske efter andre arter.

Bundgarnet og dets sæsoner dikterer en bestemt livsform.¹⁹ En livsform som efter 2. verdenskrig og særligt i tiden efter 1970 ikke blev forbundet med "det gode liv", da det økonomiske livsgrundlag for danskerne generelt havde ændret sig betragteligt på dette tidspunkt.²⁰ Bundgarnsfiskeriet kræver meget arbejde, og i forhold til udbyttet var det i den tids optik ikke rentabelt at fortsætte denne type fiskeri, ligesom man fandt perioderne uden indtægt uhensigtsmæssige. Derfor søgte mange unge fiskere mod andre fiskeriformer, hvor der var en bedre og mere stabil indkomst, hvis ikke de helt stoppede med at fiske og fortsatte i andre erhverv.

¹⁵ Vestergaard, Teglværskystens fiskere 2015, s.19.

¹⁶ Hoffmann and Fakstorp "Ål," Den Store Danske, Senest ændret 2016, accessed 13. Januar, 2022, <https://denstoredanske.lex.dk/ål>.

¹⁷ KoldingWiki "Th. petersen & Co. Åleeksport," redigeret 2013, accessed 13. Januar, 2022, https://koldingwiki.dk/index.php?title=Th._petersen_%26_Co._Åleeksport.

¹⁸ Vestergaard, 1985 s.17ff.

¹⁹ Ibid., s.32.

²⁰ Olesen and Jensen "Globale tider - efter 1973 Vækst og Velfærdsdilemmaer," Danmarkshistorien.dk, 2020, accessed 11.januar, 2022, <https://danmarkshistorien.dk/perioder/globale-tider-efter-1973/vaekst-og-velfaerdsdilemmaer/>.

Så foruden de økonomiske årsager blev bundgarnsfiskeriet også udfordret af den generelle tidsånd, da der i 1980'erne sker en kulturændring og en mentalitetsændring i samfundet, som betød at bundgarnsfiskeriet og det liv fiskeriet medførte, blev opfattet som utidssvarende. Som jeg vil komme ind på i en senere analyse, er der i dag andre arbejdsideal, og 80'ernes og 90'ernes mentalitet har ændret sig frem til i dag.

Over de sidste 20 år er antallet af bundgarnspladser og bundgarnsfiskere fortsat dalet, således at der i januar 2022 kun er givet tilladelse til ca. 1300 bundgarn.²² Selvom ovenstående faktorer til dels stadig udfordrer faget, må hovedårsagen for de seneste 15 års stagnation tilskrives politisk påvirkning. Med den danske ålehandlingsplan, der blev sat i værk i 2009, har man målrettet forsøgt at begrænse fiskeriet efter ål og reducere antallet af bundgarnspladser.²³ De regler dikterer, hvem der kan opnå ret til at fiske ål, og hvor mange åleredskaber den enkelte fisker har ret til at sætte ud, hvilket har resulteret i en reduktion i antallet af bundgarn på næsten 50% i perioden 2009-2022.²⁴ Eftersom ålen økonomisk set er den vigtigste art, er det en forudsætning at være indehaver af en åletilladelse, hvis du vil leve af at fiske med bundgarn.

Oversigt over udviklingen af antal bundgarn ²¹				
År:	1976	1994	2009	2022
Store garn:	-	-	1466	505
Små garn:	-	-	1292	854
Total:	7991	5243	2758	1359

Tallene dækker over antallet af registrerede bundgarn, ikke hvor mange der reelt bliver fisket med. Tallet for hvor mange garn der bliver fisket med, er lavere.

Loven dikterer også, at det kun er nyuddannede fiskere, der kan overtage et allerede eksisterende bundgarnsfiskeri, og der er ingen mulighed for at den enkelte bedrift kan udvide og udvikle sig. Dette har sat en helt naturlig stopklods for erhvervets udvikling, og antallet af fiskere kan som det ser ud nu kun gå tilbage.

²¹ Fiskeriberetning for året 1977 / udg. af Fiskeriministeriet. - København, s.23&28. & Koed and Ingemann Pedersen, s.25. & Fourth Danish progress report (2021) on implementation of the Eel Regulation and Eel Management Plan (EMP) in Denmark, Ministry of Food, Agriculture and Fisheries of Denmark (2021), s.9. Tallene for 2022 er oplyst af fiskeristyrelsen 28. feb. 2022

²² Oplyst af fiskeristyrelsen 28. feb. 2022

²³ "Bekendtgørelse om betingelserne for erhvervsmæssigt fiskeri af ål i saltvand og ferskvand," in BEK nr 1200 af 11/12/2008. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2008/1200>.

²⁴ Fourth Danish progress report (2021) on implementation of the Eel Regulation and Eel Management Plan (EMP) in Denmark, s.9.

Fremtiden for bundgarnsfiskeriet.

Taget de sidste årtiers stagnation i både antal redskaber og antal bundgarnsfiskere i betragtning, ser det umiddelbart ud til at bundgarnsfiskeriet inden for ganske få år vil uddø.

Gennemsnitsalderen for bundgarnsfiskeren er over 70 år, og kun 16 fiskere (ca. 7%) er under 50 år, mens ingen er under 30.²⁵ Med de eksisterende regler, hvor der ikke kommer nogen nye fiskere ind i erhvervet, vil aldersgennemsnittet nok blot stige yderligere de kommende år.

Ser man bort fra ålehandlingsplanen, der har haft til formål at begrænse ålefiskeriet og bundgarnsfiskeriet og retter blikket mod samfunds- og kulturelle tendenser, ser billedet anderledes ud.

Hvor bundgarnsfiskeriet og den dertilhørende livsform blev betragtet som umoderne i slutningen af det 20. århundrede passer bundgarnsfiskeriet godt ind i en moderne tankegang.

Et emne, der især har dikteret dagsordenen siden årtusindeskiftet er klimaforandringer. Både politiske og private initiativer har i stigende grad forsøgt at begrænse udledningen af CO₂. I forh. til den debat har bundgarnet en række fordele.

Brændstof er i fiskeriet den største kilde til udledning af CO₂.²⁶ Men bundgarnsfiskeriets brændstofforbrug er minimalt. Det skyldes, at fiskeri med bundgarn foregår fra små både helt tæt på kysten og tæt på landingspladsen. De små skibe har små motorer med et lille brændstofforbrug. På samme tid har fiskerne kort sejltid, hvilket igen betyder et minimalt brug af brændstof. I modsætning til andre former for fiskeri er det af samme årsag ikke udgifter hertil, der er den tungeste post i regnskabet.²⁷ Set i lyset af det lave forbrug af brændstof har bundgarnsfiskeriet altså et lavt klimaftryk. Der kan dog sættes spørgsmålstegn ved dette, da fiskeriet samtidig fanger få fisk, hvilket betyder, at udledningen af CO₂ per kg. fisk stiger. Det vurderes dog stadig til at være blandt de mest klimavenlige fiskeriformer af fiskeriforeningerne.²⁸ Taler man med bundgarnsfiskere, er de selv bevidste om deres egen klimavenlighed, og der er et klart ønske om at reducere udledningen yderligere, eksempelvis ved på sigt at udskifte forbrændingsmotorerne med elmotorer.

Et andet emne, som er blevet og til stadighed bliver diskuteret, er bæredygtighed. I vores moderne kultur fokuseres der meget på bæredygtige og lokalt producerede fødevarer. Det ses på flere fronter. F.eks. gennem div. butikker og restauranter der prioriterer bæredygtighed, bl.a. begrundet i

²⁵ Oplyst af Bælternes Fiskeriforening 28. feb. 2022

²⁶ Waldo et al., Reducing Climate Impact from Fisheries: A Study of Fisheries Management and Fuel Tax Concessions in the Nordic Countries 2014, s.11.

²⁷ Bundgarnsfiskeri i Danmark : rapport fra Danmarks Fiskeriforening, 1998, s.46-47&52.

²⁸ Synspunkt fremlagt af DFPO på ålemødet 12. jan. 2022, og af FSK på deres ålemøde 14. jan. 2022

et klimaperspektiv.²⁹ Også inden for fiskeri har bæredygtigt og skånsomt fiskeri sat dagsordenen. Politikere har således et ønske om at fremme bæredygtigt fiskeri fra små kuttere,³⁰ ligesom Foreningen For Skånsomt Kystfiskeri, der blev oprettet i 2014 med det formål at sætte fokus på det kystnære fiskeri,³¹ har præget debatten.

Bundgarnsfiskeriet bliver normalt set som den mest skånsomme og bæredygtige fiskeriform. Det skyldes foruden den lave energipåvirkning, at det er et passivt fiskeriredskab, der ikke jagter fisken, og således ikke kan fiske en bestand ned.³² Derudover påvirker bundgarnet ikke havbunden.

Alle fisk, der bliver fanget i bundgarn, er levende. Det betyder, at evt. bifangst bliver sat levende ud igen. Fisken, der bliver fanget i bundgarn, er af høj kvalitet netop pga., at det bliver fanget levende, samtidig med at fisken ikke bliver slidt af at gå i garnet. Pga. den korte afstand fra garn til landingsplads er fisk fra bundgarn også landet meget hurtigt efter den er fanget, hvilket medvirker til den høje kvalitet.³³ Ål bliver i øvrigt for det meste opbevaret levende enten i hyttefade eller i jollens dam og bliver landet levende.

Fødevarerebatter omhandlende bæredygtighed omhandler gerne ønsket om at støtte lokale fødevarereproducenter. Bundgarnsfiskernes bevidsthed om, at kvaliteten af den fisk, de fanger, er høj og samtidig bæredygtig, har bl.a. resulteret i at flere bundgarnsfiskere har startet et fiskeudsalg, hvor de sælger deres fisk direkte til forbrugerne og dermed udenom opkøberne.³⁴ Bundgarnsfiskeriet lever altså op til en række idealer i den aktuelle fødevarerebat. Dermed er bundgarnsfiskeriet også konkurrencedygtigt sammenlignet med andre typer fiskeri. I det lys er bundgarnsfiskeriet et moderne fiskeri med et positivt fremtidsperspektiv.

Til bundgarnsfiskeriet er der som sagt også knyttet en bestemt livsstil. I takt med et stigende ønske om et bæredygtigt liv har forestillingen om det gode liv også ændret sig. Det bæredygtige ideal kan bedst beskrives som et ønske om at komme tilbage til naturen, hvilket flere og flere søger.

Kendetegnet ved denne livsform er, at arbejdstiden overstiger fortjenesten, men hvor det er selve måden at leve på, der er attraktiv. Ofte ses dette i en form for hobbylandbrug eller havebrug med

²⁹ RAA Aarhus "Filosofien bag RAA," 2022, accessed 4. marts, 2022, https://www.raa-aarhus.com/pages/test_udvidet_side. Restaurant Moment "Philosophy- Sustainability is key in everything we do....", accessed 4.marts, 2022, <https://www.restaurantmoment.dk/philosophy>.

³⁰ Enhedslisten "Natur, landbrug og fiskeri," Delprogram: Det grønne program, 2018, <https://enhedslisten.dk/programmer/delprogram-det-groenne-program>; SF "Natur, miljø og fødevarer - Levende hav og bæredygtigt fiskeri," accessed 4.marts, 2022, <https://sf.dk/det-vil-vi/natur-miljoe/>.

³¹ Forening For Skånsomt Kystfiskeri "Om Foreningen," accessed 4. marts, 2022.

³² Vestergaard, 1985 s.31.

³³ *Bundgarnsfiskeri i Danmark : rapport fra Danmarks Fiskeriforening*, s.56.

³⁴ F.eks. Lillebælt Fisk (Fredericia) Skrillinge Strand Fisk (Middelfart) Kalvø Fisk (Rødekro), Johns Fisk (Strøby Egede), Kurt Birk (Dragsmur, Syddjurs)

hjemmedyrkede grøntsager osv., og bliver tit udtrykt i et idylliseret billede. Den bæredygtige livsstil minder derfor også om en oprindelig livsform. Bundgarnsfiskeriet passer netop i denne tendens, bl.a. fordi den minder om det traditionelle bondeliv.³⁵ Det er en livsform, hvor man er tæt knyttet til naturen og dens sæsoner, og hvor man i høj grad opnår en frihed. For bundgarnsfiskerne er livskvaliteten, de opnår ved deres arbejde den hovedsagelige årsag til at fiske, hvilket også må tilskrives som årsagen til, at de fleste bundgarnsfiskere fortsætter til langt efter pensionsalderen.³⁶ Denne livsform vil kunne tiltale mange, der søger det bæredygtige frie liv, eftersom livet som bundgarnsfisker vil kunne opfylde ønsket. Der er da også flere, der søger efter livet som bundgarnsfiskere, og som ønsker at overtage et bundgarnsfiskeri, men er blevet forhindret i det pga. den nuværende lovgivning.³⁷

Opsummeret lever bundgarnsfiskeriet op til mange af de moderne krav til både produktionen af fødevarer og kvaliteten af den, ligesom livstilen, der er forbundet hertil, lever op til et arbejdsideal. Til trods for at bundgarnsfiskeriet er et gammelt fiskeri, kan det ikke beskrives som umoderne. Da det lige netop har tilpasset sig de moderne samfundstendenser. Bundgarnsfiskeriet har i det lys en fremtid, da der ikke er noget, der tyder på en kulturændring, der vil skabe en tilbagegang. Dette vil dog forde, at der kommer nye kræfter ind i erhvervet.

³⁵ Vestergaard, 1985 s.21.

³⁶ *Bundgarnsfiskeri i Danmark : rapport fra Danmarks Fiskeriforening*, s.64-65. Vestergaard, 1985 s.36.

³⁷ Jensen, "Kæmper for at fiske ål," *Fiskeri Tidende* 2020; Kristensen, "Thomas er klar -hvis bare han kan få en ålelicens," *Fiskeri Tidende* 2021.

Bundgarnsfiskerens viden og håndværk

For at forstå bundgarnet i en kulturel kontekst er det relevant at undersøge det ud fra forskellige teknologiforståelser.

Der er mange definitioner på teknologi. Den mest udbredte forståelse er, at det er ingeniørkunst og gerne en mekanisk eller elektronisk ting.

Men i en kulturel sammenhæng kan begrebet gøres bredere. Det skyldes en forståelse af, at teknologier er skabt og påvirket af sociale og kulturelle forhold. Teknologi forstås således ikke som et objekt, men som handlinger og viden.³⁸

Man kan selvfølgelig se bundgarnet ud fra førstnævnte forståelse; som en ting udviklet til at fange fisk altså en lidt primitiv teknologi. Men undersøger man bundgarnsfiskeriet, og taler man med bundgarnsfiskere, står det klart, at bundgarnet ikke bare er et fiskeredskab og et dødt objekt, men en materialisering af viden, traditioner og kultur.

Historikeren Lynn White siger, at overordnet er teknologi, hvordan vi gør ting³⁹ – altså handlinger. Overført til bundgarnet betyder det, at selve teknologien i bundgarnsfiskeriet ikke ligger i bundgarnet, men i fiskerens viden og måde at bruge garnet på. Det er nemlig det, der muliggør, at han fanger fisk og får dem ombord. I sit studie af teknologier i middelalderen fortsætter White og pointerer, at vi kun har en svag forståelse af, hvordan ting blev gjort i fortiden, og hvordan tidligere tiders handlinger og viden udviklede sig og blev forbedret.⁴⁰ Dette er en central pointe, i den senere diskussion om immateriel kulturarv.

Ud fra Whites tanke er det ikke nok, at bundgarnet er sat ud i vandet, du skal også vide, hvordan du sætter det ud, hvordan det skal stå og, hvad mange fiskere vil påpege som det vigtigste, hvor det skal stå. Kort sagt er den viden, der er knyttet til bundgarnet, væsentlig for, at det virker. Det kræver en viden at slå pælene rigtigt, at sætte garnet ud korrekt og få det til at fiske.

Omdrejningspunktet for et studie af bundgarnet bliver derfor det tilknyttede håndværk, hvilket leder videre til en antropologisk tanke om kropslig teknologi. Her forstås teknologi som handlinger, der er forankret kropsligt.⁴¹ F.eks. ses måden, mennesket går på, som en teknologi. Kroppen bliver altså set som en forudsætning for, at vi kan tale om teknologier. Igen er redskabet underordnet, hvis du ikke ved, hvordan det bruges og ikke har evnerne til at bruge det. Ser man en bundgarnsfisker i aktion, konstateres det, at hans handlinger sker per automatik, og han tænker ikke over sit bevægemønstre. Det er en udtalt viden, der bliver synliggjort gennem hans handlinger. Uden den

³⁸ Bille and Sørensen, *Materialitet: en indføring i design, identitet og kultur* 2012, s.44.

³⁹ White, "Technology and Invention in the Middle Ages," *Speculum* 15, no. 2 (apr. 1940): s.141.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Bille and Sørensen, s.48ff.

rette kropslige teknik ville eksempelvis det at få en bundgarnsruse op og tømt for indhold enten ikke kunne lade sig gøre eller blive meget farligt. Så det er ikke tilstrækkeligt at vide, hvordan et bundgarn er bygget op, for det er den kropslige erfaring, der muliggør fiskeriet. Antropologen Marcel Mauss beskriver, hvordan kroppen moduleres gennem imitation og repetition over de materielle omgivelser, som den indgår i.⁴² Det betyder, at menneskets handlinger og måder at gøre ting på er kulturelt betinget. Ovenstående kan vi overføre direkte til bundgarnet. Her har hver enkelt fisker opnået sin viden og sine evner over lang tid, og de har netop opnået den gennem imitation og repetition. Måden, de har lært at fiske med bundgarn på, er ved at have set ældre fiskere gøre det og efterfølgende prøve at imitere det. Gennem repetition indlejres til sidst en kropslig erfaring, der muliggør fiskeriet. I Danmark vil vi se forskellige lokale måder at udføre fiskeriet på. Eksempelvis bindes garnet på pælene på forskellige måder rundt om i landet, hvilket viser forskellige handlinger med det samme formål, men som er skabt ud af forskellige lokale traditioner.

I en sikkerhedsrapport fra 2000, der omhandler bundgarnsfiskeriet, beskrives gentagne gange situationer, som er farlige, men alligevel vurderes risikoen for farer og skader som lille grundet fiskernes erfaring.⁴³ F.eks. beskrives, hvordan professionelle fiskere altid placerer hænderne på indersiden af lønningen, når de støtter sig mod den for at undgå, at fingrene bliver klemmt mellem jollen og pælen.⁴⁴ Dette lille eksempel kan lyde banalt, men fortæller, hvordan handlinger er indlejret kropsligt og er en af de små usynlige ting, der kendetegner den professionelle fisker, og muliggør hans håndværk. Når fiskeren f.eks. røgter bundgarn, sker der en lang kæde af sådanne handlinger, som sker uden nogen tænker over det, og uden nogen italesætter det. Denne udtalte viden som fiskeren besidder, eksisterer kun i kraft af fiskeren og kun i kraft af, at håndværket bliver udøvet.

Bundgarnsfiskerens unikke viden

Fiskernes nuværende viden er opnået gennem generationer. Groft sagt vil det sige, at den teknologi, der er forbundet til bundgarnet, er blevet udviklet og forfinet, siden de første fiskegærder blev sat ud. Tidligere fiskeres erfaring er videregivet og samlet i nutidens fiskere, der viderefører traditionen. Det betyder også at i kraft af, at der er blevet færre og færre bundgarnsfiskere over de sidste ca. 30 år, er der forsvundet mere og mere viden, som ikke vil komme igen.

⁴² Ibid., s.49.

⁴³ Stage, Noer, and Jensen, Arbejdsmiljø i fiskeriet : specielt risiko for fald og glid og konsekvenserne heraf : undersøgelsen er foretaget om bord på en bundgarnsjolle 2000, s.53.

⁴⁴ Ibid., s.45.

I forlængelse af ovenstående har fiskerne gennem arbejdet med bundgarn opnået viden, som måske ikke direkte knytter sig til bundgarnet, men som alligevel forudsætter brugen af garnet og gør, at redskabet er effektivt. Her er det først og fremmest viden om natur. Dele af dette er viden om lokale forhold, mens andet kan beskrives som generel viden. Igen er der her tale om viden opnået gennem erfaring og gentagne observationer, ligesom det er viden, der kun eksisterer i kraft af bundgarnsfiskeriets eksistens. Det er selvsagt, at fiskere, der har sejlet i et forholdsvist begrænset farvand på daglig basis i et helt arbejdsliv, ligesom fædrene har gjort det før dem, har en stor viden om det område, de sejler i. En viden som man absolut ikke må underkende.

For at sætte et bundgarn er det som sagt ikke nok, at man ved, hvordan redskabet ser ud. Forud for udsætningen er en lang række forbehold nødvendige. Hvor garnet "slås ud" er ikke uvæsentligt. Dels for at kunne fiske, men også for at det bliver stående gennem hele sæsonen uden at blive ødelagt af strøm og vind. De lokale fiskere ved, hvad de kan fange ud for deres kyst. Det er således ikke alle kyster, der kan fiskes ål ved, ligesom det ikke er alle kyster, der fiskes eksempelvis makrel eller hornfisk på. Historisk set er kysten ud for Fjellerup på Norddjursland til eksempel kendt for fiskeriet efter makrel, mens de fiskere derfra, der også ønskede at fiske ål, satte efterårsgarn syd for Grenå.⁴⁵

Hvad en god bundgarnsplads er, ved kun bundgarnsfiskeren. Og det kræver et stort lokalt kendskab at vide, hvor garnet præcis skal stå, og hvordan det skal stå. Der er flere ting, der afgør den beslutning. Det være sig strømforhold, bundforhold, hvordan kysten bugter sig, eller vandybden mm. Der er således rigtig mange faktorer, der skal tages højde for, før en plads tages i brug, og det er på ingen måde tilfældigt, hvor garnene står. Alle ovenstående eksempler gør, at fiskerne har et ekstremt højt kendskab til områderne, de fisker i. De ved, hvor der er hård bund eller blød bund, hvor der ligger sten, og hvor der ikke gør, og hvor der er ålegræs eller sand. Det er et unikt kendskab, bygget op gennem generationers observationer og erfaringer, som er gået i arv til nye generationer, der igen har gjort egne observationer.

I tillæg hertil bør nævnes, at hver bundgarnsplads er individuel. Der findes ikke hverken standardmål eller standardudformning på selve bundgarnet. Bundgarnene sys af fiskeren selv og ikke af en vodbinder.⁴⁶ Produktion og reparation af grejet er derfor en meget vigtig del af bundgarnsfiskerens kunnen og hans håndværk.

Viden om fisk og fisketræk er fiskeren også i besiddelse af. Selvsagt er det også noget, man kan læse sig til, og derfor er det diskuterbart, hvorvidt der kan være tale om noget uudtalt og noget

⁴⁵ Granberg, Makreleventyret/Makrel eventyret 1993, s.20.

⁴⁶ *Bundgarnsfiskeri i Danmark : rapport fra Danmarks Fiskeriforening*, s.38-39.

unik. Alligevel må vi anerkende, at fiskernes egne observationer og erfaringer ligger ud over, hvad der kan studeres. Det må antages, at fiskerne har en særlige fornemmelse for, hvordan eksempelvis ålen trækker, og hvilke vejrlige forhold der skal til, for at ålen bevæger sig, og fiskeren fanger noget, herunder vindretning, vandtemperatur og strøm.

Der ligger en stor værdi i bundgarnsfiskernes biologiske viden og deres observationer, som man med fordel kan drage nytte af. I efteråret 2008 og 2009 deltog flere bundgarnsfiskere i forskningsprojektet JOIFISH, hvor de skulle tælle antallet af småtorsk, der gik i deres bundgarn. Dette skulle give biologerne et bedre overblik over, hvor stor torskeårgangene var. Ifølge fiskerne selv kunne bundgarnsfiskeriet give et tydeligt billede af, hvor meget yngel der var i havet.⁴⁷ Samarbejdet mellem forskere og fiskere blev efterfølgende betegnet som en succes, da det gav biologerne data og viden, som de ikke var i besiddelse af i forvejen. De årgange, hvor der blev talt torsk i bundgarn, var i øvrigt rekordstore.⁴⁸ Projektet viser netop, at fiskerne gennem deres observationer har opnået viden, som ikke er alment tilgængelig. I selve bundgarnsfiskeriet ligger der altså en stor mængde biologisk data, som man med fordel vil kunne drage nytte af.

⁴⁷ Jensen, "Masser af småtorsk i Kolding Fjord," *Fiskeri Tidende* 2009.

⁴⁸ Dandanell, "Torskeforsøg i bundgarn begejstrer forskere," *Fiskeri Tidende* 2009.

Bundgarnet som kulturarv

Kulturarv forstås oftest som noget, der har betydning for eller vidner om en kultur. Og ofte handler diskussioner om kulturarv også om bevaring, idet der i ordet kulturarv ligger en forståelse af noget, man som nation skal tage vare på.⁴⁹

Det er selvfølgelig bundgarnsfiskeriets meget lange historie, der gør en kulturarvsdiskussion relevant. Men at fiskeriet og metoden er gammel gør det ikke alene til kulturarv. Slots- og kulturstyrelsen beskriver kulturarv som: *"Kulturarven knytter sig til sporene efter menneskets virksomhed i byerne og ude i det åbne land fra den ældste tid og til i dag."*⁵⁰ Samtidig inddeler de kulturarv i tre kategorier:

- *den flytbare kulturarv (fx genstande, der kan indsamles og flyttes),*
- *den faste kulturarv (fx bygninger og kulturmiljøer),*
- *den immaterielle kulturarv (mere uhåndgribeligt, fx traditioner, udtryk, vaner).⁵¹*

Det er særligt de to sidste kategorier, der er interessante i konteksten her og dem, som vil blive behandlet i det følgende.

I forh. til kulturstyrelsens def. på kulturarv vægter det historiske, samt den samfundsmæssige udvikling, som bundgarnet symboliserer, tungt. Men det er især de spor af menneskelig aktivitet, bundgarnsfiskerne har sat i landet, som er væsentlige. Torben Vestergaard påpeger, at særligt spor fra fiskere forsvinder, idet der stoppes med at fiske, og kun sporadisk vil man kunne finde en tjæregryde stå tilbage som vidnesbyrd.⁵² En lignende pointe ses i Sverige i en rapport udført for Länsstyrelsen i Skåne, hvor Paul Hansson og Anna Sturesson analyserer skånske kulturmiljøer og diskuterer bevaringen af disse. Her konkluderes det også, at sporene fra fiskerierhvervet forsvinder med udøverne.⁵³ Det betyder, at idet bundgarnsfiskeriet stopper, vil sporene fra aktiviteten forsvinde, da de kun lever i kraft af fiskerne.

Det er vigtigt at understrege, at det danske bundgarnsfiskeriet er et unikt fiskeri, og det har dybe traditioner knyttet til sig, som ikke ses andre steder. Det danske bundgarnsfiskeri er et produkt af den danske kultur, og derfor er det også særegent.

⁴⁹Bille and Sørensen, s.158ff.

⁵⁰ Slots- og kulturstyrelsen "Hvad er kulturarv," 2019, accessed 02/02, 2022, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoeer/lokalplaner-og-kulturarv-en-guide/2-hvad-er-kulturarv>.

⁵¹ Ibid.

⁵² Vestergaard, *Teglværkskystens fiskere*, s.3.

⁵³ Hansson and Sturesson, *Skånekustens kulturmiljöer* 2002, s51.

Den faste kulturarv

Kulturarv er først og fremmest materielle levn. Når et bundgarn toner sig ud fra kysten, er det i sig selv et ret markant fiskeredskab. Og som sagt i det forgående kapitel er det ikke tilfældigt, hvor bundgarnet står. Placeringen af bundgarnene er meget nøje udvalgte. Så at sige er det selve bundgarnspladsen, der giver bundgarnet sin funktion, så det ikke bare er noget net og nogle pæle. Gennem de gamle ålegårdsrettigheder kan vi spore visse endnu aktive pladser tilbage i tid. Til eksempel bliver der i dag fisket på en plads i Lillebælt, der beskrives i skøder for ålegårde, hvor det ældste er fra 1727. I disse beskrives handel med pladsen Trolddal.⁵⁴ Efter flere handler mellem forskellige gårdejere bliver ålegårdretten tilhørende den plads i 1903 købt af den nuværende brugers familie,⁵⁵ der endnu sætter et bundgarn ud på stedet. Dvs. at der med sikkerhed er blevet slået et bundgarn årligt fra tidligere end 1727 på netop det sted. Ifølge betænkningen for statens opkøb af ålegårdsrettighederne fra 1955 blev alle ålegårde i Lillebælt af kongen tilskødet ejeren af Nebbegaard (herregård lidt nord for Fredericia), som siden solgte de enkelte rettigheder videre til andre.⁵⁶ Så med stor sandsynlighed går bundgarnspladsen Trolddals historie endnu længere tilbage end de 300 år, der er dokumenteret i skøder. At vi kan spore den konkrete plads' historie og dens ejerforhold skaber en proveniens, hvilket gør det kulturhistorisk interessant, da bundgarnet dermed repræsenterer flere hundrede års fiskeriaktivitet samt flere hundrede års udvikling.

Ud fra ovenstående eksempel må det konstateres, at bundgarnet i Lillebælt er en integreret del af landskabet og en integreret del af den kyststræknings karakteristika. Antropologen Tim Ingold påpeger, at man kan forstå landskaber gennem handlinger udtrykt i menneskelig aktivitet som en form for symbiose mellem menneske og landskab.⁵⁷ I et kulturelt perspektiv er fokus derfor menneskers respons på naturen. For et materieltkulturelt studium skal man ikke blot forstå, hvordan landskabet er blevet anvendt som ressource, men hvordan aktiviteterne har været betinget af og udslagsgivende for erfaringen af landskabets beskaffenhed.⁵⁸ Bundgarnet er altså et eksempel på, hvordan menneskets handlinger er og historisk set har været betinget af naturen, og hvordan naturen har påvirket menneskets handlinger. Man kan derfor se bundgarnet som et medie mellem menneske og natur, da det netop markerer menneskelig aktivitet og menneskelig brug af og samarbejde med naturen. Eksempelvis er bundgarnsfiskerens årsrytme i meget høj grad sæsonbestemt, og det er naturen, der dikterer fiskernes handlinger. Af den grund ser man også, at

⁵⁴ "Aalegaarden Troldal, Skøde."

⁵⁵ "Skjöde."

⁵⁶ *Betænkning angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet*, s.15&84.

⁵⁷ Bille and Sørensen, s.77.

⁵⁸ Ibid.

bundgarnsfiskeriet modsat andre typer fiskeri bliver direkte sammenlignet med landbruget.⁵⁹ Dertil kan man også se bundgarnsfiskeriet som en fiskeriform, samt livsform, der har overlevet industrialiseringen, og dermed er et tidsbillede på en fortidig kultur, som dog stadig er tidssvarende.

I Torben Vestergaards opdeling mellem de frie fiskere og bundgarnsfiskere understreger han også pointen om bundgarnet som en symbiose mellem menneske og landskab, da bundgarnsfiskere pga. redskabet og naturen er bundet. Han pointerer netop, hvordan bundgarnsfiskernes arbejdsprocesser er langvarige, og hvordan der lægges meget energi i redskaber, men i sidste ende er det naturen, der betinger, hvad fangsten bliver, og hvor stor den bliver.⁶⁰

I en diskussion om kulturarv er bundgarnet et godt eksempel på, hvordan naturlandskaber er præget af mennesker, og det kan ses som et eksempel på, hvordan naturlandskaber og kulturlandskaber ikke kan adskilles.

Kulturmiljøer

Foruden at bundgarn har indgået i det danske landskab i generationer, og visse steder er en integreret del af de lokale kyststrækninger, så har arbejdet med dem også skabt unikke miljøer. Igen miljøer som i høj grad har været med til at præge lokalområder, og som er en central del af områdets historie. Foruden tjæregryden, som Vestergaard pointerer, som et vidnesbyrd om fiskeriaktivitet, er stejlepladserne et resultat af bundgarnsfiskeriet, og dets aktiviteter. Miljøet omkring disse stejlepladser er både historiske og helt unikke. De kan ses som det egentlige sted, hvor bundgarnsfiskeriet har foregået og stadig foregår, da det er hertil, fiskeriets aktiviteter er knyttet, og hvor det meste af bundgarnsfiskerens arbejde foregår. En del af disse stejlepladser ligger i forbindelse med havne og indgår derfor som en del af havnemiljøerne. Men i takt med fiskeriaktiviteterne er forsvundet fra de danske havne, vil der være længere imellem dem. Hvad der derimod er karakteristisk for bundgarnsfiskeriet er, at det i modsætning til andre fiskeriformer stadig i dag bliver drevet fra åben kyst, og dermed er fiskerne ikke nødvendigvis tilknyttet nogen havn.⁶¹ Dette understreger igen pointen om, at bundgarnsfiskeriet er en rest af en traditionel fiskeriform, og derfor ikke direkte sammenlignelig med andre former. Bundgarnsfiskernes stejlepladser skal af den grund ikke ses som en del af havnemiljøerne men som et selvstændigt kulturmiljø.⁶²

⁵⁹ Vestergaard, 1985 s.3; Korsgaard et al., Fiskerilære 2006, s.104.

⁶⁰ Vestergaard, 1985 s.14-15.

⁶¹ Ibid., s.23.

⁶² Hansson and Stureson, s.12.

Trods lokale forskelle og individuelle udtryk har stejlepladserne en række fælles karaktertræk. Navnet stejleplads refererer til stejler, eller stejlepæle, som er de pæle, hvor fiskerne tørrer deres garn, når de er på land. De lange rækker med pæle på åben mark er ved siden af de bevarede tjæregryder måske det tydeligste bevis på bundgarnsfiskeriets aktivitet. Et andet tydeligt fællestræk er pælepladserne hvor bundgarnspælene gøres klar, inden de bliver slået ud, og hvor de bliver opbevaret efter at være trukket på land igen om vinteren. I tilknytning til disse pladser vil man ofte finde et redskabshus også kaldet garnhuset, som igen vil have et særegent udtryk. Det traditionelle garnhus vil ofte have karakter af selvbyg og vil nok være det, de fleste ville betegne som fiskerhuse. Mange af de gamle garnhuse eksisterer og bliver brugt endnu og er helt centrale for kulturmiljøets samlede udtryk. I garnhuset opbevarer fiskerne alt deres grej, ligesom de reparerer garnene her, når der ikke fiskes. Derudover vil man ofte finde en bar mark til tørring og reparation af garnene. Billedet af fiskeren, der sidder på marken og syer sine garn, vil mange nok kunne genkende, og man kan derfor sige, at erindringen om fiskeren er knyttet til disse stejlepladser. Hvor der fiskes fra åben kyst, vil en bro, hvor joller og pramme ligger fortøjet, også være at finde. Dertil finder man også alt det materiel, som fiskerne bruger, f.eks. traktorer, vogne, joller, garn, mm. som vidner om aktivitet, også er med til at præge miljøet.

Ud fra ovenstående karakteristik af en stejleplads er det i høj grad aktiviteten, der er afgørende for dens udformning. At det er et aktivt sted, fordi det er en arbejdsplads, gør også, at det er et levende miljø. I et bevaringsperspektiv ville man kunne bevare disse områder uden at bevare aktiviteten, ved at lade dem stå, således at rækkerne med stejlepæle og garnhuset bliver stående, men det ville blive statisk og stedet ville miste sin betydning.

I vurderingen af et sådant kulturmiljø er det vigtigt at have for øje, at mange stejlepladser har flere hundrede år på bagen, og de materialiserer et meget konkret stykke erhvervshistorie. Selv om aktivitet også betyder foranderlighed, er miljøerne kun i mindre grad blevet ændret siden etableringen, og derfor har de en oprindelig udformning. I mange tilfælde kan man desuden se ændringerne i miljøerne, og de markerer derfor ikke blot en historie, men en historisk udvikling. Så selvom der drives et moderne fiskeri fra disse pladser, vil man opleve dem som historiske, hvilket er det essentielle.

I Hanssons og Sturessons tidligere nævnte rapport er et af udgangspunkterne for undersøgelsens analyse kystens karaktertræk. Disse karaktertræk kan både være faktiske og oplevede.⁶³ Det betyder, at de omkringliggende områder kan have både stor og ingen indflydelse for kulturmiljøer. Således kan det omkringliggende ændre sig væsentligt uden indflydelse på det egentlige historiske miljø, i fald det historiske stadig opfattes som noget oprindeligt. På samme måde kan selve det

⁶³ Ibid., s.7.

historiske miljø også opfattes som oprindeligt på trods af forandringer. I tilknytning til det er stejlepladserne også centrale for oplevelsen af kyststrækningen herunder naturen. Det skyldes, at de trods menneskelig aktivitet i kulturel forstand står uberørte hen, samtidig med at de danner rammen for bevidstheden om stedets samt menneskets tilknytning til naturen og havet. I Hanssons og Sturessons rapport er det i høj grad fiskerne og de deraf afledte miljøer, der fokuseres på. Udover at de også har medtaget stejlepladser og bundgarnsfiskeriet i deres analyse af kulturmiljøer, er det interessant i denne kontekst, at de i afslutningskapitlet omhandlende beskyttelse af miljøerne også har et punkt, der hedder beskyttelse af fiskeriet og eksplicit for sig selv også ålefiskeriet.⁶⁴ Her konkluderes det, at for at fiskernes miljøer skal bestå, er det nødvendigt at bevare fiskerne, fordi kulturmiljøerne er afhængige af fiskernes aktivitet. Disse er selvsagt påvirket af fiskeripolitikken, ligesom de påvirkes af fiskebestandenes beskaffenhed. Dilemmaet her er selvsagt det biologiske, for hvordan bevarer man fiskerne og fiskeriet uden negative konsekvenser for bestandene? I rapporten påpeger forfatterne, at der i Skåne hovedsageligt er tale om småskala fiskeri, hvilket må betegnes som en positiv faktor i forh. til påvirkningen af fiskebestandene.⁶⁵ Det samme gør sig gældende for bundgarnsfiskeriet, der jo er kendetegnet ved at være et jollefiskeri.

Bundgarnet i sig selv samt de miljøer, der er skabt omkring dem, er en vigtig del af det maritime miljø samt kystlandskabet. Det fortæller om Danmark som en kystnation, hvor man altid har levet tæt på kysten og fortæller på samme tid om en historisk udvikling. Man kan derfor se det som et monument over vores identitet som land med kyst.

Den immaterielle kulturarv

Miljøerne, der er afhængige af fiskernes aktivitet, samt den viden som fiskerne besidder, leder videre til kulturarvsstyrelsens tredje kulturarvskategori: Den immaterielle. Immateriel kulturarv omhandler bl.a. traditioner, håndværk og viden. Siden Unesco i 2003 udgav "Konvention til beskyttelse af den immaterielle kulturarv," har der været et stigende fokus på dette emne.⁶⁶ Spørgsmålet i den diskussion har ofte været, hvordan man kan bevare den immaterielle eller uhåndgribelig kulturarv, som den også hedder på dansk. Der er nemlig en lang række udfordringer heri. For en forudsætning for bevaring af immateriel kulturarv er, at der findes personer, der besidder den viden og de evner, der skal bevares.

Som nævnt tidligere påpegede Lynn White allerede i 1940 problematikken i at genopdage tidligere

⁶⁴ Ibid., s.50-52.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Hastrup, "Den uhåndgribelige kulturarv – en konvention til debat," 2006).

tidens teknologi, underforstået at teknologi er menneskelige handlinger.⁶⁷ Altså idet et håndværk dør ud, vil vi kun i meget vanskelig grad have mulighed for at lære det på ny. Overført til bundgarmsfiskeriet betyder det, at i fald den sidste fisker forsvinder, vil det ikke være muligt at starte bundgarmsfiskeriet op igen, fordi hans viden og kunnen ikke længere eksisterer. Selvom vi ved, hvordan bundgarnet ser ud, vil vi ikke kunne genoptage håndværket, fordi vi ikke kender til de praksisser, der er forbundet til det, og som muliggør fiskeriet.

Der er flere kulturinstitutioner, herunder museer, som de seneste år har haft stort fokus på især historiske håndværk. En af de førende på området er Den Gamle By i Aarhus, der netop forsøger at holde liv i gamle håndværk. Selv påpeger de udfordringen i at holde liv i gamle håndværk, og genopdage gamle metoder.⁶⁸

Som nævnt under kapitlet om teknologi er der både viden, evner og et konkret håndværk knyttet til bundgarnet. Så selvom bundgarnet i sig selv er materielt, indeholder det en immateriel dimension. Det er der for så vidt intet underligt i, eftersom det er erkendt, at det immaterielle ikke nødvendigvis kan adskilles fra det materielle, da udnævnelsen af kulturarv netop er en diskurs og derved en menneskelig konstruktion.⁶⁹ Derudover kan man også se det immaterielle som det, der giver det materielle betydning og giver det værdi, lige netop fordi det levendegør dem.

I en kulturel kontekst er det altså ikke selve bundgarnet (det materielle), der er det interessante, men derimod alt det som er knyttet til bundgarnet og især det håndværk, der er knyttet hertil. Det håndværk, der tales om her, er den viden og de praksisser, som blev behandlet under diskussionen om teknologi. Bundgarmsfiskeriets håndværk kan ikke isoleres til en bestemt praksis, fordi der er tale om en lang række sammenhængende praksisser. I et bevaringsperspektiv er det derfor i ligeså høj grad fiskerens årshjul, der er interessant, også selvom nogle af handlingerne ses udført andre steder end i bundgarmsfiskeriet.

Bundgarmsfiskeriet som immateriel kulturarv er således ikke kun selve fiskeriet og handlingerne til søs, men også når fiskeren reparerer redskaber eller vedligeholder joller. Det er nemlig alle disse handlinger, der tilsammen danner rammen for bundgarmsfiskeriet, og som skaber både miljøer og kultur. Netop dette gør kulturen uhåndgribelig. Det er nemlig ikke lige så konkret som bevaring af bygninger.

Bundgarmsfiskeriet er et levende håndværk, hvilket også betyder, at det er foranderligt, da metoderne bliver forfinet og udvikler sig. Kulturarvsforskere påpeger, at den uhåndgribelige

⁶⁷ White, 1940 s.141.

⁶⁸Larsen and Bengtson, "Hjilmagerfaget genopstår," *Den Gamle By: Danmarks købstadsmuseum (Årbog)* 85 (2019): s.81-82.

⁶⁹ Daugbjerg, "At begribe det uhåndgribelige – og beskytte det," *Nordisk Museologi*, no. 1 (2006): s.107. Bille and Sørensen, s.166.

kulturarv er flygtig, fordi den er levende, hvilket er med til at karakterisere den.⁷⁰ I denne flygtighed ligger der en tilpasningsevne, som er årsagen til, at håndværket har overlevet. Bundgarnet har udviklet sig naturligt og tilpasset sig både lokale og nationale forhold. Ser vi på historien har bundgarnsfiskeriet ageret i det førmoderne bondesamfund som et led i en selvforsyningsøkonomi og udviklet sig til at blive en del af det danske industrisamfund, for i dag at have tilpasset sig kravet om bæredygtighed og en øget efterspørgsel på lokale fødevarer. Denne tilpasningsevne gør håndværket unik og er en medvirkende årsag til, at vi kan se det som kulturarv. Det er også den udvikling, der gør, at vi ikke taler om et historisk erhverv, i forståelsen tabt erhverv eller forældet erhverv, men taler om et traditionelt erhverv med en lang historie.

I en diskussion om bevaring af immateriel kulturarv er det netop flygtigheden og den naturlige udvikling, der besværliggør bevaringen. Udfordringen ligger nemlig i, at man ikke kan frede et håndværk på samme måde, som man freder en bygning eller anden materiel kulturarv. I Den Gamle By er man af den holdning, at den eneste måde, man kan bevare håndværk og viden på, er gennem udøvelse.⁷¹ Problemet er dog, at i de tilfælde hvor kulturinstitutioner forsøger at fastholde håndværk og håndværkstraditioner, stopper udviklingen og tilpasningen til samfundet. Dermed er der heller ikke i ligeså høj grad tale om et levende erhverv, da udøverne ikke er egentlige professionelle, der lever af håndværket. Faren er derfor, at der sker en fastfrysning af kulturen, der ikke længere vil være levende men derimod være falsk.⁷² Derfor vil den immaterielle kulturs kvaliteter gå tabt i forsøget på at bevare den.⁷³ I fald man genoptager eller bevarer håndværk, vil man højst kunne opnå at lave en kopi af den levende kultur.

Det mest optimale for den immaterielle kulturarv er, at det overlever af sig selv. For at håndværket sikres, skal omstændighederne eller rammerne for udøvelse være gode. Det er de ydre omstændigheder, der truer den immaterielle kulturarv, og dermed er det også disse, der i første omgang skal reguleres, hvis man vil bevare den levende kulturarv.⁷⁴

I forhold til bundgarnsfiskeriet kan dette meget nemt sikres ved fortsat at give tilladelse til at fiske ål, som økonomisk set er det absolut vigtigste fiskeri for bundgarnsfiskeren, og som traditionelt set er det fiskeri, en stor del af fiskerens viden og evner er knyttet til, og som håndværket er udviklet omkring. Fortsætter ålefiskeriet vil håndværket og den tilhørende viden blive sikret, ligesom den immaterielle såvel som den materielle kulturarv vil blive bevaret, uden at den holdes kunstigt i live.

⁷⁰ Hastrup, s.10; Daugbjerg, 2006 s.108.

⁷¹ Larsen and Bengtson, 2019 s.81.

⁷² Hastrup, s. 10. Salamon, ""Vores historier er bedre end dine!" Kulturel dannelse på begivenhedsmarkedet," 2006), s.45&48.

⁷³ Hastrup, s.14.

⁷⁴ Ibid., s.8.

Fiskeriet vil nemlig derved være levedygtigt og kunne fortsætte med at udvikle sig og tilpasse sig, som det har gjort gennem flere hundrede år. Set i lyset af de nuværende kulturelle tendenser og i lyset af det store fokus på bæredygtighed, der nok kun vil blive større, vil bundgarnsfiskeriet kunne overleve af sig selv og fortsat være et moderne fiskeri, om det ikke bliver udfordret udefra.

Konklusion

Bundgarnet er et af de ældste fiskeriformer i Danmark og er en videreudvikling af oldtidens fiskegærde. Efter retten til ålefiskeriet og bundgarnsfiskeriet havde været et adelsprivilegie, blev det i 1700tallet en integreret del af bondens selvforsyningsøkonomi frem til industrialiseringen. Omkring 1900 bliver bundgarnsfiskeriet udøvet af professionelle fiskere, og her udvikledes den bundgarnsmodel, der stadig bruges i dag. Bundgarnet fortæller altså om overgangen til det moderne danske industrisamfund.

Siden 1980 er fiskeriet med bundgarn gået væsentligt tilbage. Det skyldes bl.a. økonomiske udfordringer grundet faldene fiskemængder kystnært, et stigende antal skarver og faldende ålepriser. Derudover blev bundgarnsfiskeriet og den livsform, der hørte til, opfattet som utidssvarende i slutningen af det 20. århundrede, hvilket betød en manglende tilgang til faget. Stagnationen siden 2009 kan tilskrives den danske ålehandlingsplan, der har haft til formål at reducere antallet af bundgarn og bundgarnsfiskere.

Til trods for at bundgarnsfiskeriet er et gammelt og traditionelt fiskeri, og har oplevet stor tilbagegang passer fiskeriet rigtig godt ind i det moderne syn på klima og bæredygtighed, ligesom livsformen passer til en moderne tankegang. Bundgarnsfiskeriet er derfor både en traditionel og moderne fiskeriform.

Til bundgarnet er knyttet et unikt håndværk og en unik viden, som er opbygget og udviklet gennem generationer. Begge dele forudsætter brugen af bundgarnet og eksisterer kun i kraft af fiskeren, da det er viden og evner der er gået i arv fra fisker til fisker, og er blevet indlært gennem imitation og repetition. Den viden fiskeren er besiddelse af om fiskeri, fisketræk og natur, vil gå tabt, i fald bundgarnsfiskeriet forsvinder.

Pga. den lange historie og det traditionelle håndværk kan bundgarnet betegnes som en del af den danske kulturarv og har både en materiel og immateriel dimension knyttet til sig. Bundgarnene er en integreret del af kystlandskabet, og en central del af de lokale kysters udtryk. På samme måde har fiskeriet med bundgarn skabt unikke kulturmiljøer, som kan fortælle om en meget konkret kyst- og erhvervshistorie samt om forholdet mellem mennesker og natur. Disse miljøer er afhængige af fortsat fiskeriaktivitet, hvis ikke de skal forsvinde eller miste deres betydning.

Bundgarnsfiskeriet er et godt eksempel på en immateriel kulturarv, da det er et traditionelt håndværk. Som med andet immateriel kulturarv er bundgarnsfiskeriet kendetegnet ved at være flygtigt. Det betyder, at det er en lang række handlinger, der til sammen skaber den u håndgribelige kulturarv. Samtidig er det også et levende samt levedygtigt håndværk, der har formået at udvikle sig og tilpasse sig de samfundsmæssige forhold. For at dette håndværk ikke uddør, skal fiskerne, som er i besiddelse af den nødvendige viden, også eksisterer. På den måde kan bundgarnsfiskeriet fortsat være levedygtigt, ligesom det fortsat kan udvikle og tilpasse sig.

Litteratur

- "Bekendtgørelse om betingelserne for erhvervsmæssigt fiskeri af ål i saltvand og ferskvand." In *BEK nr 1200 af 11/12/2008*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2008/1200>.
- Betænkning angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet*. Betænkning ; nr. 127. Kbh: Schultz, 1955.
- Bille, Mikkel, and Tim Flohr Sørensen**. *Materialitet: en indføring i design, identitet og kultur*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2012.
- Bundgarnsfiskeri i Danmark : rapport fra Danmarks Fiskeriforening*. 1. udgave. 1. oplag. ed. Kbh: Danmarks Fiskeriforening, 1998.
- "Chr. IV's håndfæstning (1596)." In *Samling af danske Kongers Haandfæstninger og andre lignende Acter*, s.102-09. Kbh: Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, 1974.
- Dandanell, René**. "Torskeforsøg i bundgarn begejstrer forskere." *Fiskeri Tidende*, 2009/02/26 2009, s.1.
- Daugbjerg, Mads**. "At begribe det u håndgribelige – og beskytte det." *Nordisk Museologi*, no. 1 (2006): 105. <https://doi.org/10.5617/nm.3307>.
- Dieperink, Christian**. *Skarvers fødesøgning i bundgarn*. IFF-rapport, nr. 20 (1993) . 1993.
- Enhedslisten** "Natur, landbrug og fiskeri." Delprogram: Det grønne program, 2018, <https://enhedslisten.dk/programmer/delprogram-det-groenne-program>.
- Fiskeriberetning for året 1977 / udg. af Fiskeriministeriet*. - København. Fiskeriberetning 1977.
- Forening For Skånsomt Kystfiskeri** "Om Foreningen." accessed 4. marts, 2022.
- Fourth Danish progress report (2021) on implementation of the Eel Regulation and Eel Management Plan (EMP) in Denmark*. Ministry of Food, Agriculture and Fisheries of Denmark (2021).
- Granberg, John**. *Makreleventyret/Makrel eventyret*. Ørum Djurs: Dansk MosebrugsMuseum, 1993.
- Hansen, Kjeld**. "Balladefuglen skal dø." *Politiken* (København), 13. juni 1993 1993, Sektion 6, s.6.
- Hansson, Paul, and Anna Sturesson**. *Skånekustens kulturmiljöer*. 2002.
- Hastrup, Kirsten**. "Den u håndgribelige kulturarv – en konvention til debat." In *Begrebet immateriel kulturarv*, 7-15. Kbh: Kulturministeriets Forskningsudvalg, 2006.
- Hoffmann, Erik, and Jørgen Fakstorp** "Ål." *Den Store Danske*, Senest ændret 2016, accessed 13. Januar, 2022, <https://denstoredanske.lex.dk/ål>.
- Jensen, Line Dalgaard**. "Kæmper for at fiske ål." *Fiskeri Tidende*, 2020/05/16 2020.
- Jensen, Niels Johan Juel**. "Masser af småtors i Kolding Fjord." *Fiskeri Tidende*, 2009/10/01 2009.
- Koed, Anders, and Michael Ingemann Pedersen**. *Status over bundgarnsfiskeriet i Danmark 1994*. DFU rapport, nr. 9-96 . Charlottenlund: Danmarks Fiskeriundersøgelser, 1996.
- KoldingWiki** "Th. petersen & Co. Åleeksport." redigeret 2013, accessed 13. Januar, 2022, [https://koldingwiki.dk/index.php?title=Th. petersen %26 Co. Åleeksport](https://koldingwiki.dk/index.php?title=Th._petersen_%26_Co._Åleeksport).
- Korsgaard, Karsten, Jens Peter Andersen, Kresten Gjødesen Larsen, Preben Toft Holler, and Siz Madsen**. *Fiskerilære*. S.l: Fiskericirklen, 2006.
- Kristensen, Helle**. "Thomas er klar -hvis bare han kan få en ålelicens." *Fiskeri Tidende*, 2021/04/2021 2021.
- Larsen, Christian Rønne, and Johannes Bengtson**. "Hjulfagerfaget genopstår." *Den Gamle By: Danmarks købstadsmuseum (Årbog)* 85, (2019).

"Lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet. (Afløsningsloven)". In *LOV nr 178 af 23/06/1956*, 1956. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1956/178>.

Nationalmuseet "Jægere blev fiskere." accessed 07/01, 2022, <https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/klima-i-historien/den-varme-jaegerstenalder/jaegere-blev-fiskere/>.

Olesen, Thorsten Borring, and Helle Strandgaard Jensen "Globale tider - efter 1973 Vækst og Velfærdsdilemmaer." *Danmarkshistorien.dk*, 2020, accessed 11.januar, 2022, <https://danmarkshistorien.dk/perioder/globale-tider-efter-1973/vaekst-og-velfaerdsdilemmaer/>.

Restaurant Moment "Philosophy- Sustainability is key in everything we do....", accessed 4.marts, 2022, <https://www.restaurantmoment.dk/philosophy>.

RAA Aarhus "Filosofien bag RAA." 2022, accessed 4. marts, 2022, https://www.raa-aarhus.com/pages/test_udvidet_side.

Salamon, Karen Lisa G. ""Vores historier er bedre end dine!" Kulturel dannelse på begivenhedsmarkedet." In *Begrebet Immateriel Kulturarv*, 43-56. Kbh: Kulturministeriets Forskningsudvalg, 2006.

SF "Natur, miljø og fødevarer - Levende hav og bæredygtigt fiskeri." accessed 4.marts, 2022, <https://sf.dk/det-vil-vi/natur-miljoe/>.

"Skjøde." Preben Hansens privatarkiv, 1903.

Slots- og kulturstyrelsen "Hvad er kulturarv." 2019, accessed 02/02, 2022, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoeer/lokalplaner-og-kulturarv-en-guide/2-hvad-er-kulturarv>.

Stage, Søren, Preben E. Noer, and Olaf Jensen. *Arbejdsmiljø i fiskeriet : specielt risiko for fald og glid og konsekvenserne heraf : undersøgelsen er foretaget om bord på en bundgarnsjolle.* Arbejds- og maritimmedicinsk publikationsserie, nr. 2, september 2000. Esbjerg: Arbejdsmedicinsk Afdeling v/Centralsygehuset i Esbjerg, 2000.

Tarbensen, Kenn "Fiskeriudstillingen 1912." *danmarkshistorien.dk*, Sidst redigeret 2019, accessed 10 januar, 2022, <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/fiskeriudstillingen-1912/>.

Vestergaard, Torben. "Bundgarnsfiskere og blankål." *Folk og kultur*, (1985): 5.

Vestergaard, Torben. *Teglværkskystens fiskere.* 1. oplag. ed. Broager: Museum Sønderjylland, Cathrinesminde Teglværk, 2015.

Waldo, Staffan, Hans Ellefsen, Ola Flaaten, Jónas Hallgrímsson, Cecilia Hammarlund, Øystein Hermansen, John R. Isaksen, et al. *Reducing Climate Impact from Fisheries: A Study of Fisheries Management and Fuel Tax Concessions in the Nordic Countries.* TemaNord. Copenhagen: Nordisk Ministerråd, 2014. doi:10.6027/TN2014-533.

White, Lynn. "Technology and Invention in the Middle Ages." *Speculum* 15, no. 2 (apr. 1940): 141-59.

"Aalegaarden Troidal, Skøde." Preben Hansens privatarkiv, 1727.

"Aalegaardenn Troidal, Skøde." Preben Hansens privatarkiv, 1786.

Nyborg den 16. maj 2020

Høringsvar til udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt ålefiskeri i saltvand fra 1. november 2022 til og med den 31. januar 2023.

Dansk Amatørfiskerforening (DAFF) takker for tilsendte.

Set i lyset af den alvorlige situation for den europæiske ål, er DAFF som tidligere enig i at lukkeperioden fortsættes uanset, at den kun har ringe betydning for ophjælpning af ålebestanden.

DAFF finder dog, at det er en overimplementering af artikel 13 i TAC/kvoteforordningen for 2022 at lægge lukkeperioden der, hvor der formodes at være størst intensitet i vandringen. Det har ikke været intention med lukkeperioden. Tvært imod er der givet et tidsrum fra 1. august til 29. februar netop med det formål at medlemsstaterne kan tilpasse lukkeperioden til lokale forhold herunder såvel ålebestanden som fiskeriet.

Samtidig tyder såvel DTU Aquas undersøgelser som fiskernes observationer på at vandringsperioden, muligvis p.g.a. klimaforandringer, løbende forskydes til senere og senere tidspunkt på året. Derfor vil det, hvis man skule acceptere intentionen om største intensitet i vandringen som en præmis, også være en fordel at fastholde den nuværende lukkeperiode.

DAFF vil derfor samlet set anbefale at lukkeperioden fastholdes i som 1. december til og med 28. (29.) februar

Vi vil samtidig gerne henlede opmærksomheden på, at EU kommissionen i sin evaluering af ålehandlingsplanen af 17. februar 2020 konkluderer at ambitionsniveauet for implementering af ålehandlingsplanen skal styrkes med øget fokus på ikke fiskeri relaterede tiltag.

Citat:

"In this respect, further ambition is needed to implement the Regulation with a greater focus on nonfisheries related measures."

Det vil sige bekæmpelse af spærringer forureninger og andre tab af opvækstområder samt øvrige begrænsninger i den europæiske åls livscyklus. En reminder/forespørgsel om dette kunne med fordel indarbejdes i besvarelsen til EU kommissionen.

Det efterfølgende ligger ikke inden for rammerne af denne høring, men i DAFF mener vi, at der er et stort behov for også at adressere behovet for et meget større fokus på skarvens prædation på ål. Det er i den forbindelse tankevækkende, at ålens tilbagegang er helt synkron med skarvens fremgang. Dette er selvfølgelig ikke et bevis, men den eneste undersøgelse af temaet, vi har kendskab til, indikerer, at der er en mulig sammenhæng.

DANSK AMATØRFISKERFORENING

Landssekretær : Flemming Kjærulf, Kystvej 26A, 5800 Nyborg.

Tlf. 53 83 00 53, fkjerulf@mail.dk

DTU's undersøgelse fra Ringkøbing Fjordⁱ viste at 45 % af de mærkede ål blev ædt af skarv inden for 6 måneder. Hvis vi antager, at den dødelighed gælder for hvert år op til kønsmodning, og at ål er 8 år om at nå den kønsmodne størrelse i Ringkøbing Fjord, så betyder skarvens prædation, at langt under 1 % af ålene bliver kønsmodne og vandrer til Sargassohavet – udelukkende på baggrund af skarvens prædation. Dertil skal så lægges de andre faktorer – som f.eks. spærringer – der også påvirker ålebestanden negativt.

Hvis den halvårslige dødelighed på 45% kan overføres til andre opvækstområder i DK – eller hvis den bare er halvt så stor – så har vi her en tikkende bombe, der betyder, at Danmarks bidrag til gydepopulationen af ål er stort set lig nul.

En logisk konsekvens af ovenstående bør være, at der på europæisk plan – fx med Danmarks som initiativtager – laves en stor og grundig undersøgelse, der dokumenterer skarvens indflydelse på ålen. Og hvis undersøgelsen skulle vise, at skarven er en stærkt begrænsende faktor, så bør det få konsekvenser i forhold til forvaltningen af skarv i EU.

m.v.h.

Dansk Amatørfiskerforening – DAFF

Flemming Kjærulf, landssekretær

ⁱ Redegørelse for ålens biologi og specielt vandringer i danske fjorde og åbne marine områder samt anden dødelighed end fiskeri. DTU Aqua 2022

Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger til Udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har sendt udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023 (sagsnr. 2022-148) i høring. Danmarks Naturfredningsforening (DN) takker for muligheden for at kommentere udkastet og fremsender hermed sine bemærkninger.

Opsummering af DNs anbefalinger

DN opfordrer til at bekendtgørelsen ændres:

- Til at lukkeperioden ligger i perioden **1. oktober 2022 til og med 31. december 2022**. Dermed ville lukkeperiode dække over oktober måneden som er en af ålens kerne perioder for vandring (ud fra landings data samt data fra monitoring af blankål i Gudenåen i en periode dækkende over 18 år). Samtidig ville lukkeperioden dermed også være som i Sverige.
- Til at kommercielle fiskere **ikke må sælge ål i lukkeperioden** indtil mærkningsreglerne af fiskevarer kræver at fangst – og landingsdato også skal oplyses i mærkningen af de ål som sælges. DN mener, at salg af ål i lukkeperioden uden krav om mærkning af fangst - og landingsdatoen gør håndhævelsen af lukkeperioden mere besværlig, og vil kræve langt mere kontrol til søs for at sikre at ål som sælges i lukkeperioden ikke blev fanget i løbet af lukkeperioden.
- DN opfordrer Danmark, Sverige og Tyskland til i fremtiden koordiner lukkeperiode med henblik på at lukkeperioden ligger i den samme periode i Østersøen/Kattegat. Samtidig opfordrer DN til at september medtages i lukkeperiode fremover og **at lukkeperiode fremover (dvs. fra 2023) som minimum skal dække perioden 1. september – 30 november**.

DN hilser velkommen, at:

- Det ikke længere er tilladt at opbevare levende ål om bord, i hyttefad, opbevaringsruser eller lignende i lukkeperioden.

Generelt mener DN, at:

- Danmark bør følge ICES rådgivning og lukke alt fiskeri (rekreativt og erhvervsmæssigt fiskeri) efter ål indtil bestanden er genoprettet, indføre et straks-forbud mod import af glasål som anvendes til genudsætning af åleyngle samt for akvakultur til konsum, samt at ophøre med udsætning af åleyngel som stammer fra glasål fiskeriet.

Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

Generelt til DNs holdning om åleforvaltning

På grund af ålebestandens kritiske status, og den seneste ICES-rådgivning¹ om et nul fiskeri efter ål i alle dens livsstadier, opfordrer DN fiskeriministeren til at **lukke alt fiskeri efter ål i Danmark** (både det rekreative og kommercielle samt for import af glasål til genudsætning af åleyngel og til akvakultur til konsum), samt at arbejde aktivt for at ålen fredes på EU niveau. Ifølge DTUs notat² udgør fiskeriet 50 procent af den samlede menneskeskabt dødelighed, og dermed ville et forbud mod alt fiskeri efter ål være en hurtig og effektiv måde at reducere den menneskeskabte dødelighed af dette kritisk truede dyr. Et forbud mod fiskeri efter ål skal under alle omstændigheder **følges op af større indsatser** for at sikre ålens vandringsveje i vandløb og floder, samt forbedringer af dens levesteder oppe i ferskvandsystemerne og i kystområderne, hvis vi effektivt skal mindske alle de menneskeskabte årsager til åledødeligheden.

Lukkeperioden

Da langt størstedelen af Østersøens ål bevæger sig gennem danske farvande for at vandre til Sargassohavet, ville en lukning af fiskeriet i migrationsperioden i danske farvande være enormt effektiv med hensyn til beskyttelsen af vandrende blankål **fra hele Østersøregionen**. Størstedelen af det danske fiskeri efter ål foregår i netop i Kattegat, Bælthavet og Østersøen.

FVM har valgt at sætte lukkeperiode ud fra resultater fra et delforsøgsprojekt som ikke er offentliggjort eller peer-reviewed. Det er kritisabelt, at FVM tilsidesætter landinger som indikation for ålens migrationsperiode samt 18 års monitorings data fra blankål i Gudenåen. **Begge datasæt indikerer at den største intensitet i ålens vandringsperiode ligger i september, oktober og november** (se figur 1. danske landingsdata per måned fra 2010-2018 dvs. inden den først lukkerperiode blev indført).

¹ ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Ecoregions in the Northeast Atlantic: European eel (*Anguilla anguilla*) throughout its natural range. Published 4 November 2021

<https://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2021/2021/ele.2737.nea.pdf>

² Se side 4 i DTUs notat (2022) til FVM <https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/1f5226f3-8ae8-4539-965d-88aae693cbf5/DTU%20Aguas%20notat%20om%20%C3%A5l.pdf>

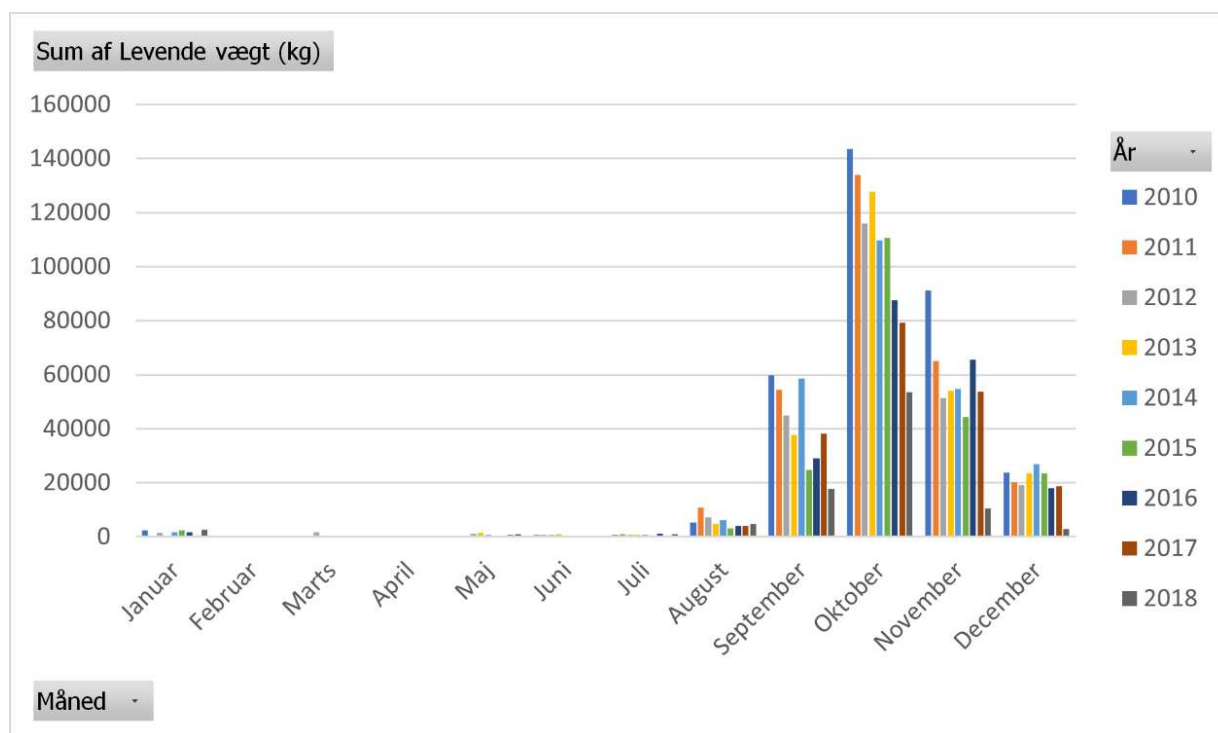
Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

Figur 1: Danske blankål landinger per måned. Kilde: Data er trukket fra <https://fiskeristyrelsen.dk/fiskeristatistik/landings-og-fangststatistik/>

At FVM derimod vælger at basere lukkeperioden på data fra et delforsøg, som ikke er offentliggjort, og som alene dækker over 145 elektronisk mærkede ål, som blev genudsat i 2019, og som blev mærkede og genudsat alt for sent i forhold til at indikere vandringsintensitet, er fuldstændig uforståeligt og uacceptabelt.

DN finder det kritisabelt at FVM anvender DTUs nævnte delforsøg som udgangspunkt for at sætte lukkeperioden ud fra følgende synspunkter:

- I delforsøget som er fremhævet i DTUs notat er der i 2019 blev mærket og genudsat 145 ål i Sverige. Disse ål blev mærket og genudsat i oktober måned. **Dette tilsidesætter dermed de facto monitorering af ålens vandring i september måned samt delvist i oktober måneden.** Derudover viser erfaring fra elektronisk mærkning af ål, at mange af de mærkede ål er stressede/traumatiserede efter mærkningen. Det blev af tyske forskere observeret at mærkede ål stoppede med at vandre efter mærkningen og genudsættelsen. Dette blev der ikke taget højde for i delforsøget.
- Delforsøget dækker alene over 145 ål som blev mærkede og genudsat i 2019. Ud af disse er det kun lykkedes for 84 ål at trække ud af Østersøen mens 47 ål er forsvundet. De resterende ål blev fisket af både rekreative og kommercielle fisker (i alt 14 ål). DN mener, at **datagrundlaget simpelthen er for tyndt** at anvende som udgangspunkt for hvornår lukkeperioden i danske farvande skal ligge.
- I DTUs notat henvises der på side 10 til andre forsøg med 212 mærkede ål og at disse er taget med som data i figur 4a i notatet, og som visualiserer "vandring af monitorerede ål". Men det fremgår ikke fra notatet hvor disse ål blev genudsat, præcis hvilke vandringsruter disse ål tog, men alene at de

Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

blev genudsat i oktober og november og dermed igen udelukker muligheden for at monitorere ålens vandring i september og oktober måneder.

- Fra DTUs notat fremgår det tydeligt at " *Den registrerede vandring på mærkede ål kan være påvirket af at ålene er mærket i oktober-november måned og efterfølgende har skullet vandre til Danmark, hvor de er blevet registreret.*" (side 11). Dermed mener DN, at forsøget kun delvist reflekterer ålevandrings perioden, da forsøget alene monitorerer vandring fra sent efterår og ikke fra begyndelsen af efteråret, dvs., fra september og frem til vinteren. DN mener derfor, at resultaterne fra disse forsøg ikke kan anvendes til at indikere ålens vandringsperiode, da forsøgene udelukker september og delvist oktober måneder, og landingsdata ellers henviser til en stor vandring i netop disse måneder.
- Data fra forsøgene med de mærkede ål er ikke offentligt tilgængelige, resultanterne er ikke publiceret. DN mener at dette er et problem når data fra disse forsøg udgør grundlaget for beslutningen om forvaltning af en fælles resurse som ålen, der desuden er kritisk truet.

Det undrer DN at FVM ikke har taget DTUs data fra Gudenåens monitorering af blankålen med i betragtning, som der også henvises til i DTUs notat. Her viser monitorerings data fra Gudenåen som dækker fra 2002 – 2020 at, at ålen vandrer i hele den monitorerede periode juni - december, men at vandring mod havet er størst om efteråret, **især i oktober måned**. I notatet henviser DTU desuden til at landinger af blankål kan anvendes som indikator for vandringen, og at Fiskeristyrelsens landingsstatistik viser, "at den **største vandring foregår i perioden fra september til og med november** både på kysten og i fjordene".

FVM begrundet den udvalgte lukkeperiode "ud fra en samlet betragtning til beskyttelsen af ål i vandringsperiode" (citater fra høringsbrevet). DN mener at FVM netop har valgt at sætte lukkeperiode **efter** oktober, som er måneden hvor der historisk set landes allerflest ål, for at tilgodese fiskeriet. Dette er ifølge DN, stik imod hensigten af Rådets Forordning (EU) 2022/109 af 27. januar 2022 om fiskerimuligheder for 2021, Artikel 13, som pålægger Danmark at fastsætte et forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand (lukkeperiode) i en sammenhængende periode på tre måneder, som **omfatter perioderne med den største migration** (gydevandring) af ål.

Fra Fiskeristyrelsens landingsdata fremgår det at den samlede værdi af de samlede landinger af blankål over en 10 års periode tydeligvis er højst i oktober måneden, se figur 2 nedenunder. Derfor tillader DN sig at konkludere at FVM har valgt at udelukke oktober fra lukkeperioden på grund af erhvervsøkonomisk grunde alene, og ikke ud fra en betragtning om at beskytte ål når vandringen er størst, som ellers er kravet under Rådets Forordning (EU) 2022/109.

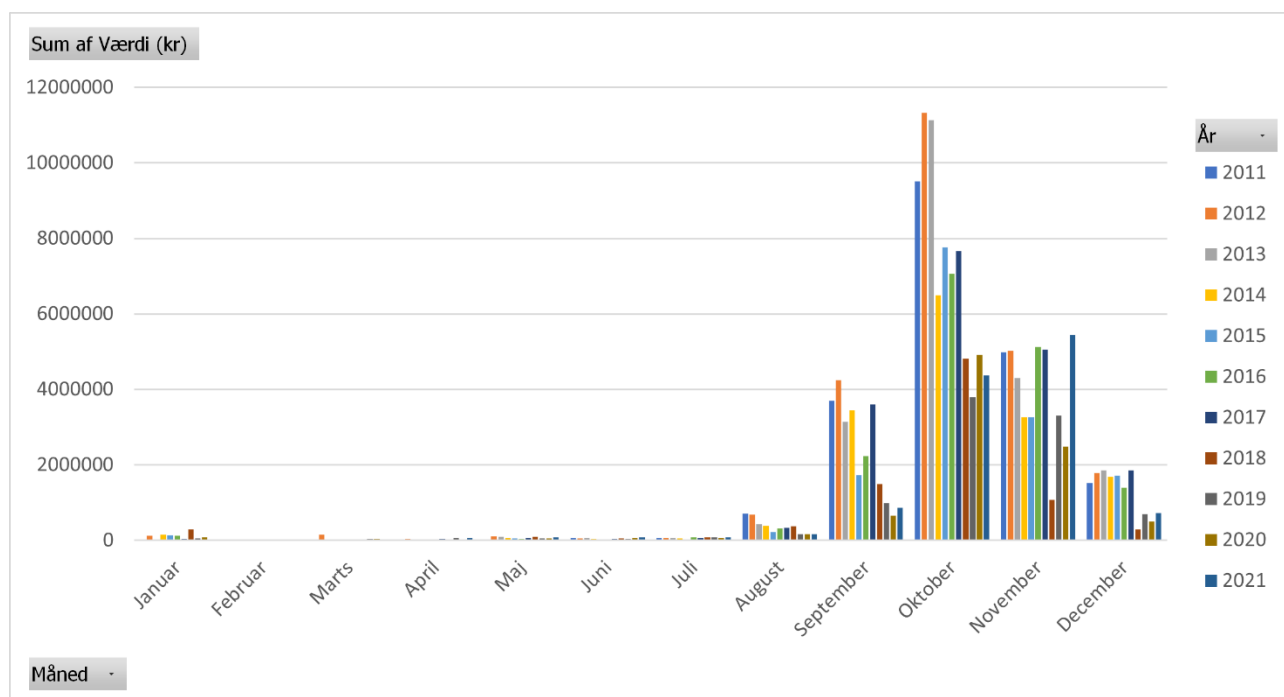
Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

Figur 2: Sum af værdi i DKK af blankål per måned over en periode fra 2011 til 2021. Kilde: fiskeristyrelsens landingsdata.

Sverige har valgt at tage udgangspunkt i landinger som indikation for ålens vandringsperiode og sætter derfor lukkeperioden for 2022 i perioden 1. oktober 2022 til og med 31. december 2022. At den danske lukkeperiode ikke ligger i den samme tidsperiode er beklageligt og går udover beskyttelsen af ålen.

I betragtning af de nævnte synspunkter, mener DN, at udkast af bekendtgørelsen bør ændres så lukkeperioden ligger i perioden **1. oktober 2022 til og med 31. december 2022**. Samtidig ville lukkeperioden dermed også være ens med Sverige.

Fremadrettet, dvs. efter 2023 og indtil alt fiskeri efter ål er forbudt, mener DN, at lukkeperiode som minimum bør dække over perioden 1. september – 30 november, da det dækker over perioden med de højeste landinger som er en indikation for vandring. Desuden opfordrer DN til at Danmark, Sverige og Tyskland i fremtiden koordinerer lukkeperiode med henblik på at lukkeperioden ligger i den samme periode i Østersøen/Kattegat.

Forbud mod opbevaring af levende ål i lukkeperioden

DN hilser velkommen, at det ikke længere er tilladt at opbevare levende ål om bord, i hyttefad, opbevaringsruser eller lignende i lukkeperioden. Det var ifølge DN i praksis umuligt at vide med sikkerhed om ålen blev fanget illegalt i lukkeperioden, eller om den blev fanget inden lukkeperioden, men kommer fra et hyttefad eller lignende, og det udgjorde dermed et smuthul for illegalt fiskeri.

Dato: 16. maj 2022

Ang.: Høring af udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. sagsnr. 2022-148

Til: fisk@fvm.dk med kopi til lensch@fvm.dk

Kontakt: Cathrine Pedersen Schirmer, 31 19 32 26, Cathrine@dn.dk

Men udkast til bekendtgørelse forbyder desværre ikke salg eller omsætning af ål i lukkeperioden og det giver ifølge DN ingen mening kontrolmæssigt. DN opfordrer FVM/Fiskeristyrelsen til at redegøre for hvorledes man tænker det kan kontrolleres om ålen som bliver solgt i lukkeperioden, ikke blev fisket i løbet af lukkeperioden. Da ål kan fryses ned samt røges, hvilken øger holdbarheden, ville det være meget vanskeligt at kontrollere hvornår de solgte ål blev fanget og dermed sikre at de solgte ål ikke blev fisket i lukkeperioden. Det er ifølge DNs opfattelsen af mærkningsreglerne ikke et krav at oplyse om hvornår fisken blev fanget eller landet. **DN opfordrer derfor til, at udkast til bekendtgørelse ændres for at indføre et forbud mod salg af ål i lukkeperioden, indtil mærkningsreglerne af fiskevarer kræver at fangst – og landingsdato også skal oplyses.** DN mener at salg af ål i lukkeperioden uden krav om mærkning af fangst - og landingsdatoen gør håndhævelsen af lukkeperioden nær umulig, og i hvert fald vil kræve langt mere kontrol til søs for at sikre at ål som sælges i lukkeperioden ikke blev fanget i løbet af lukkeperioden.

Med venlig hilsen

Cathrine Pedersen Schirmer

Havpolitisk seniorrådgiver i Danmarks Naturfredningsforening.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Departementet
Slotsholmsgade 12
1216 København K.

Att:

Lene Jensen Scheel-Bech, specialkonsulent
sagsnr. 2022-148

10. maj 2022
D22-458723

Høring over fredning af ål, i den periode ålen trækker

Baggrund

Med henvisning til høringsbrev af 27-4-2022, hvormed Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri lægger udkast til bekendtgørelse om "forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023" i høring, har Dyrenes Beskyttelse følgende bemærkninger.

Generelle bemærkninger

Den Europæiske ål regnes af World Conservation Union (IUCN)¹, "Det Internationale Havundersøgelsesråd"² og Helsinki Kommissionen (HELCOM)³ som "kritisk truet".

Dette understøttes af ICES seneste rådgivning for ål, der er anbefaler, at alt dødelighed relateret til mennesker, herunder fiskeri, bør undgås: "*ICES advises that, when the precautionary approach is applied, there should be zero catches in all habitats in 2022. This applies to both recreational and commercial catches and includes catches of glass eels for restocking and aquaculture. All other anthropogenic mortalities should be minimized and eliminated where possible*".

Bestanden af ål har været kritisk i mindst 20 år⁴, og ICES har siden 2008 anbefalet, at den dødelighed der kan henføres til mennesker, skal minimeres mest muligt, ind til ålebestanden viser tegn på bedring². ICES-anbefalinger er langt fra blevet fulgt, f.eks. har Danmark i hele perioden fra

¹ IUCN "Red List" <https://www.iucnredlist.org/species/60344/12353683>

² ICES Advice on eel (*Anguilla Anguilla*) throughout its natural range, nov. 2021.
<https://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2021/2021/ele.2737.nea.pdf>

³ HELCOM "Red List of Fish and Lamprey Species" Red <https://helcom.fi/baltic-sea-trends/biodiversity/red-list-of-baltic-species/red-list-of-fish-and-lamprey-species/>

⁴ ICES 2020. "EU request on temporal migration patterns of European eel (*Anguilla anguilla*)"
<https://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Forms/DispForm.aspx?ID=36531>

2008 til i dag fanget ca. 200 ton ål om året kommercielt og 100 ton om året rekreativt². Ligeledes har mange andre Europæiske lande bibeholdt et stort ålefiskeri.

Desværre er der ingen tegn på, at ålebestanden forbedres tvært imod; både mængden af glasål der kommer til Europa, og mængden af ål, der når gulål-stadiet, er faldende².

EU vedtog i 2013 en fælles fiskeripolitik (CFP)⁵. Et af formålene er at sikre, at fiskeriaktiviteter er miljømæssigt bæredygtige på lang sigt (artikel 2 punkt 1), og at fiskeriet skal forvaltes efter et forsigtighedsprincip, så fiskepopulationer kan give et maksimalt bæredygtigt udbytte (artikel 2 punkt 2). Både ud fra CFPs formål og ICES anbefaling, bør ålen ikke blot fredes i den periode, hvor den trækker mod Sargassohavet for at gyde, men det samlede fiskeri efter ål i Danmark, og resten af Europa, skal ophøre, til bestanden af ål igen er inden for sikre biologiske rammer.

Specifikke bemærkninger

EU har pålagt medlemslandene at frede ålen i 3 måneder i den periode hvor den trækker, og fra EU's side er det intensjonen, at fredningsperioden skal placeres, så flest muligt ål kommer til at trække til gydepladserne og sikre forplantning.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri lægger i udkastet op til, at beskytte ålen i januar i stedet for oktober måned. Det baseres på data fra 212 mærkede ål⁶. DTU-Aqua fremhæver i afsnittet "Usikkerhed på data", at data er påvirket af, at ålene er fanget/mærket i oktober-november måned. I et andet telemetristudie fra Gudenåen ses et stort udtræk af ål i september og oktober – det kan man jo vanskeligt registrere i førstnævnte studie, hvis en stor andel af ålene først er mærket i oktober og november.

Data fra akustiske mærkninger i Gudenåen og fangstdata af mere end 100.000 stk. danskfangede blankål pr. år, peger på, at ålen primært trækker i september, oktober og november. Det er også det resultat ICES kommer frem til, når de analyserer tidspunktet for ålens træk i forskellige havområder⁷. For Østersøen skriver ICES: "*Migration typically starts in early autumn, stalls during the cold winter months, and may resume in early spring. In the Baltic Sea, the spring peak can be more pronounced than elsewhere*". Sverige har vedtaget at lukke for ålefiskeriet i oktober til

⁵ EU Regulation 1380/2013 "Common Fisheries Policy" <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1380>

⁶ DTU Aqua Notat J. nr. 2022-148. "En redegørelse for ålens biologi og specielt vandringer i danske fjorde og åbne marine områder samt anden dødelighed end fiskeri". <https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/1f5226f3-8ae8-4539-965d-88aae693cbf5/DTU%20Aqua%20notat%20om%20C3%A5I.pdf>

⁷ ICES 2020. "EU request on temporal migration patterns of European eel (*Anguilla anguilla*)" <https://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Forms/DispForm.aspx?ID=36531>

december⁸. Sverige har også valgt at bruge historiske fangster af blankål (fra før der blev indført lukkeperioder for fangst af ål) til at fastlægge tidspunktet for ålens træk: *“Eftersom fisket i huvudsak bedrivs riktat efter utvandrande blankål kan man anta att historisk data över fiskets landningar av blankål återspeglar när vandringen av blankål förväntas vara som störst i olika områden”*⁹.

Om de store fangster af blankål i oktober måned er tegn på, at ålen trækker, eller tegn på forøget aktivitet lige før ålens træk – det er en akademiske diskussion. Men det må være helt klart, at når næsten 50 % af den samlede fangst af blankål i Danmark (2010-2017)⁵ foregår i oktober måned, så er de ål der fanges ikke en del af trækket i de kommende måneder. Så hvis man ønsker, at beskytte ålen bedst muligt, så finder Dyrenes Beskyttelse, at oktober måned skal være en del af en dansk fredning.

Indstilling

Dyrenes Beskyttelse henstiller til, at Danmark følger anbefalingerne fra Det Internationale Havundersøgelsesråd (ICES) og lave et totalt stop for ålefiskeri.

Hvis Danmark indfører en senere fredning end Sverige, som dette høringsudkast foreslår, risikerer man, at de fisk som Sverige freder i oktober, de trækker til Danmark og bliver fanget inden den Danske fredning træder i kraft i november, og at Danmark på den måde modvirker det svenske tiltag.

Som et sekundært alternativ til en total fredning af ål, henstiller Dyrenes Beskyttelse til, at fredningen af ål lægges fra oktober til december. Det vil betyde, en markant større reduktion i den samlede fangst, end den fredning der lægges op til i høringsudkastet, og sikre synergi mellem den Svenske og Danske fredning.

Med venlig hilsen

Lena Rohn, Fødevare- og miljøpolitisk chef

Nicolaj Lindeborgh,
Konsulent med ansvar for fisk

⁸ Havs och Vatten myndigheten, nytt om fiskeregler 4 maj 2022. <https://www.havochvatten.se/arkiv/nytt-om-fiskeregler/2022-05-04-beslut-om-andrade-bestammelser-for-alfiske-i-havet.html>

⁹ Havs och Vatten myndigheten 2022. ”Konsekvensutredning gällande ändrade regler för fiske efter ål i havet” <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/remisser-fran-hav/remisser/2022-03-18-remiss-gallande-andrade-regler-for-fiske-efter-al-i-havet.html>

Forslag for lukkeperiode for ålefiskeri i Nibe/Gøl bredningen i Limfjorden:

§ 1. 15. november - 15. februar - det bedste blankålsfiskeri 2021 den 14. november

§ 2. Det giver ingen mening for os pga. stopristekrav

§ 3. Totalt uacceptabelt - markedet overlades til opdrættede ål og ål fra ferskvand til julefrokostperioden.

4. Efter et indslag i TV2 Nord kom ministeren med en bemærkning om at beskytte ålene. Hvad med hele sæl- og skarve problemerne hr. minister?

5. Genopretningsplanen fra 2008 omhandler spærring af vandløb. Vi har 4 pumpestationer i området uden fisketrapper. Hvad med dem.

7973 Erling Sørensen
Ole Rømers Vej 2
9460 Brovst
Tlf. 98232312

Sendt per mail til Fødevareministeriet

Sendt til fisk@fvm.dk med kopi til Lene Jensen Scheel-Bech lensch@fvm.dk

FFD den 14. maj 2022

FFD-høringssvar til: Bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål. J.nr. 2022-148

Det er FFD's opfattelse, at Danmark har levet op til EU's 80 årige handeplan for den Europæiske ål. Det undrer os derfor, at denne handlingsplan ikke rækker på nuværende tidspunkt. Det er ikke optimalt, at det findes nødvendigt, med fortsættelse af efterhånden faste lukkeperioder.

FFD erkender, at bestanden af den erupædiske ål, stadig er under pres. Derfor har vi forståelse for, at det desværre stadig er nødvendig med tiltag, for at lette presset på bestanden.

FFD finder, at det ville være ønskeligt, om ministeriet kunne finde en lidt mere langsigtet plan, så det ville være lettere for fiskeriet at tilrettelægge økonomi og fiskeri over en længere periode.

På vegne af
Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark
Sekretær Bjarne Bach
Væthvej 51, 8870 Langå
bjarne.bach@langaa-sf.dk

TIL FØDEVARERMINISTERIET:
fisk@fvm.dk,
CC: lensch@fvm.dk
VEDR. SAGSNUMMER. 2022-148

17. maj 2022

Vedr. Høring vedr. udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt ålefiskeri i saltvand fra 1. november 2022 - 31. januar 2023 – Sagsnummer: 2022-148

FSK-PO takker for høringen. Vores input er overordnet at:

- Der igangsættes kompensation for dem der forbliver og ophugningsordning for de ålefiskere, der ønsker at forlade erhvervet
- At der arbejdes for at omgøre beslutningen på december rådsmødet om fastlæggelse af lukkeperioden
- At det fortsat skal være tilladt at opbevare ål i hyttefade i lukkeperioden
- At der gøres en indsats i forhold til reguleringen af skarven med henblik på at beskytte ålen (som det fremgår at man skal i ålegenopretningsplanen)
- At fritidsfiskeri med kinatejner uden udslips-hul forbydes i lukkeperioden

Dette uddybes nedenfor.

Som FSK-PO har fremført utallige gange under møder med ministeriet, og som vi også har videreformidlet til EU-Kommissionen, er vi dybt utilfredse med det forslag, der kom fra Kommissionen i december. Et forslag der resulterede i at medlemsstaterne ikke længere selv kan beslutte hvornår den 3 måneders lukkeperiode skal ligge.

Hvis man fastholder denne lukning vil FSK-PO på det kraftigste opfordre ministeriet, regeringen og Folketinget til at igangsætte en kompensationsordning og ophugningsordning for de ålefiskere der ønsker at forlade erhvervet.

I ålegenopretningsplanen fremgår det i præamblerne (8) at: "*In order to ensure that eel recovery measures are effective and equitable*".

FSK-PO mener ikke, at den nuværende ekstra indsats som de marine ålefiskere pålægges er "equitable" – altså retfærdig. De danske ålefiskere har allerede har gjort en kæmpe indsats, og er mål med denne indsats. Imens andre medlemsstater lander flere ål end før 2007.

Eksempelvis har Holland øget deres fiskeri af blankål fra 197 tons i 2007 til 475 tons i 2020. Danmark fangede i 2020 182 tons i 2020 ([ICES, 2021](#))

Derudover mener FSK-PO ikke at Danmark - eller for den sags skyld Kommissionen - har gjort nok, eller fokuseret nok på andre indsatsområder. Foranstaltningerne oplistet i ålegenopretningsplanen er mange. Kommissionen har kun fokus på at reducere fiskeriet i saltvand. Hvilket er et alt for snævert fokus, der i vores bedste overbevisning ikke vil redde ålen.

I åleplanen fremgår det blandt andet, at de enkelte medlemsstater "*så hurtigt som muligt*" skal gennemføre passende foranstaltninger til reduktion af åledødeligheden forårsaget af faktorer uden for fiskeriet, herunder vandkraftturbiner, pumper eller prædatorer.

FSK-PO har sammen med andre organisationer gentagende gange presset på for en mere målrettet regulering af skarven for at opnå en beskyttelse af blandt andet ål. Men på trods af at det er 15 år siden åleplanen trådte i kraft, er der stadig ingen regulering af skarv med henblik på at leve op til åleplanens målsætning om et udslip på 40 %. Dette er under al kritik.

Derudover vil vi igen understrege, at alle vidste at det ville tage lang tid for at genoprette bestanden, og at målet om 40 % udslip ikke har en slutdato, men er et mål der ifølge ålegenopretningsplanen skal opnås på "lang sigt". Ålens lange generationstid er i den sammenhæng også meget relevant og en genopretning skal naturligvis ses i dét lys.

Erhvervsøkonomiske tab - ikke korrekt gengivet

At lukke for ålefiskeriet i november vil fjerne en stor del af ålefiskernes indkomst, og vil i mange tilfælde gøre ålefiskeriet urentabelt. I den erhvervsøkonomisk konsekvensvurdering fremgår det, at den samlede værdi af landinger af ål i november 2021 udgjorde ca. 5,6 mio. kr. ud af en samlet værdi af ålelandinger for hele 2021 på ca. 17 mio. kr. Men det er en forkert præmis "bare" at trække en måned fra.

Ålefiskeriet er bygget op på en sådan måde, at fiskeren bruger mange måneder og tid på at klargøre (og købe redskaber). Men hvis man mister de bedste måneder af fiskeriet (nu også november), kan det med stor sandsynlighed betyde at der ingen forretning er i at påbegynde rusefiskeriet, fordi klargøringstiden er den samme - men indtægten betydeligt mindre.

Der er simpelthen for meget arbejde med at klargøre pæle og sy ruser, som ikke kan betale sig, når man ikke kan fiske i de perioder, hvor der er flest ål. Dette bør fremgå af den økonomiske konsekvensvurdering.

En lukning for muligheden for lagerlister - en unødvendig stramning

I den nuværende [BEK](#) er det ifølge §6 muligt at opbevare ål i hyttefade i lukkeperioden. FSK-PO kan ikke forstå hvorfor man lukker for denne mulighed. Dette er blot endnu en stramning

i reglerne, der ikke syntes belæg for i den aftale der blev indgået i december. Vi anbefaler derfor, at denne stramning fjernes, sådan at ålefiskerne stadig kan indsende lagerlister for de levende ål de opbevarer i hyttefade. Dette er en absolut nødvendighed, såfremt man fastholder lukningen i november.

Rekreativt fiskeri - luk også for fiskeri med kinatejner

Det fremgår, at fritidsfiskere ikke må anvende ruser i lukkeperioden og at ål straks skal genudsættes. FSK-PO vil på det kraftigste opfordre til at også kinatejner/ruser forbydes i lukkeperioden med mindre, der er et udslips-hul til ål.

Hvad bringer fremtiden

FSK-PO vil gerne anbefale, at man fra de danske myndigheder melder klart ud hvordan man forventer at lukkeperioden fremover vil se ud. Og hvad de danske planer er for at arbejde for en ny forhandling omkring lukkeperioden.

FSK-PO mener, at Danmark bør igangsætte en indsats, der har som mål, at det igen bliver en medlemsstatsbeslutning hvornår lukkeperioden skal placeres. Danmark bør derfor sammen med de øvrige lande i BALTFISH bruge de næste måneder på at lave en plan, der kan tilbageføre den beslutning der blev taget på rådsmødet. Dette indebærer også en dialog med Kommissionen. FSK-PO har brugt alle mulige lejligheder i BSAC, NSAC og direkte til Kommissionen, at kommunikere, at vi mener, at ændringerne til rådsmøde er ude af proportioner ift. hvem det rammer og hvilket fiskeri, der påvirkes.

I ålegenopretningsplanen åbnes der op for fangstreduktioner helt eller delvist kan erstattes af "øjeblikkelige foranstaltninger vedrørende andre menneskeskabte dødelighedsfaktorer". Dette er et spor som Danmark bør følge op på. Både med Kommissionen og med de andre lande i BALTFISH.

Med venlig hilsen,

Søren Jacobsen

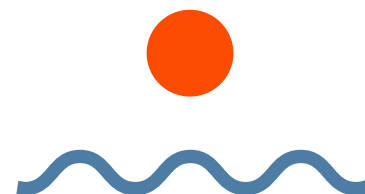
Formand

FSKPO Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri

TEL +45 21227243

soeren@fskpo.dk

www.skaansomtkystfiskeri.dk

Vi har læst høringsmaterialet til *"Bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål,"* og vi har flere kritikpunkter til det udsendte materiale. Selvom vi ikke er en officiel organisation på høringslisten, tillader vi os alligevel at henvende os, da emnet er uhyre vigtigt, og omhandler en bestemmelse, som kan få alvorlige konsekvenser for de berørte personer og for det bæredygtige fiskeri i Danmark.

Først og fremmest er det ukorrekt, når der i den erhvervsøkonomiske konsekvensvurdering på s. 2 står, at det ikke er muligt at kvantificere, hvorvidt ålefiskerne har mulighed for at omlægge til andet fiskeri i november måned. Ål bliver hovedsageligt fisket med bundgarn, som er et stationært og relativt primitivt redskab. I princippet fanger bundgarnet alt, hvad der svømmer i, og kan ikke fiske målrettet efter bestemte arter. Bundgarnsfiskerne lander derfor allerede alt, hvad de fanger (og må fange). Det er ikke muligt at omlægge fiskeriet, for redskabet er for primitivt til, at du kan fange mere eller andet end det, der allerede bliver fanget i bundgarn. Dvs. at bundgarnsfiskernes landinger i november 2021 vil være identiske med landingerne i november 2022 dog med undtagelse af ål. Det er derfor, bundgarnsfiskerne er økonomisk afhængige af ålefiskeriet, fordi den har den højeste værdi, af de landede arter. De økonomiske konsekvenser for bundgarnsfiskerne/ålefiskerne er af samme grund ret simple, da en lukkeperiode for ål i november måned betyder, at det ikke længere er rentabelt at fiske med bundgarn.

I øvrigt vil det være uhensigtsmæssigt, hvis der ikke må opbevares levende ål i lukkeperioden, da det med stor sandsynlighed vil resultere i et markant prisfald, eftersom ålefiskerne d. 31. oktober vil være tvunget til at sælge de ål, de har på lager uanset prisen.

Et andet væsentligt kritikpunkt er til høringslisten. Det undrer os, at Slots og Kulturstyrelsen ikke står på denne. Det skyldes, at bekendtgørelsen kan få konsekvenser for den danske kulturarv. Bundgarnsfiskeriet er en af de ældste fiskemetoder i Danmark. Flere af de steder, hvor der bliver drevet fiskeri med bundgarn, er der skabt unikke kulturmiljøer, som så vidt muligt bør bevares. Disse miljøer er samtidig væsentlige industriminder, som vil forsvinde, i fald bundgarnsfiskeriet forsvinder. Fiskerne udøver også et gammelt håndværk, og er i besiddelse af generationers viden. De udgør altså en levende kultur og en immateriel kulturarv. Slots og Kulturstyrelsen bør derfor også deltage i høringen, da bekendtgørelsen direkte påvirker deres ansvarsområde.

På vegne af en kreds af bundgarnsfiskere
Nikolaj Granild
Cand. Mag. Historie.

København d. 16.05.2022

WWF Verdensnaturfondens bemærkninger til ”Høring over udkast til bekendtgørelse om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023” (sagsnr. 2022-148)

WWF Verdensnaturfonden takker for muligheden for at kommentere på bekendtgørelsesudkastet om forbud mod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål i saltvand fra 1. november 2022 til og med 31. januar 2023. Høringssvaret er stor set det samme som WWFs høringssvar svar de seneste år da WWFs mening er uforandret angående ålefiskeriet.

Imod erhvervsmæssigt og rekreativt fiskeri af ål

Ål er en art som er opført af *International Union for Conservation of Nature* (IUCN) som værende kritisk truet (dvs. ekstremt høj risiko for at uddø i naturen) i mindst 20 år, og ICES har siden 2008 anbefalet, at den dødelighed der kan henføres til mennesker, skal minimeres mest muligt, ind til ålebestanden viser tegn på bedring. Ålebestandens tilstand og ICES-rådgivningen i 2022 (hvor direkte dødelighed forårsaget af mennesker, herunder alle former for fiskeri, bør undgås) taget i betragtning mener WWF at forbuddet på tre måneder er utilstrækkeligt. WWF efterspørger fortsat et fuldstændigt stop for kommercielt og rekreativt fiskeri af ål i EU, sammen med klare bevaringsforanstaltninger for ålen.

Stor usikkerhed i DTU Aqua's data fra mærkningsprojektet

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri udkastet til lukkeperioden er baseret på data fra 212 mærkede ål, og hvor DTU-Aqua selv fremhæver i afsnittet ”Usikkerhed på data”, at data er påvirket af, at ålene er fanget/mærket i oktober-november måned. De største danske fangster af ål foregår dog i perioden mellem august og november imens fangsterne i december og januar er generelt relativt lave. Selvom en 3-månederslukning i den foreslåede periode har en effekt på bestanden, ville en lukning i de måneder, hvor fangsten er størst have en endnu større ønsket effekt. Derfor mener WWF, at en mest logiske placering af lukkeperioden er i efteråret. Men som sagt mener WWF at der bør være et totalt stop for ålefiskeri.

Brug for mere omfattende bevarelsesforanstaltninger

Generelt efterspørger vi klare bevarelsesforanstaltninger både i havet og på landsiden. Reduktion af dødeligheden pga. hindringer på landsides såsom vandkraftværker osv. (som bl.a. et studie fra DTU Aqua har vist) er af lige så stor betydning som et fiskeristop. Europa-Kommissionens evaluering af gennemførelsen af åleforvaltning har vist at Danmark allerede har fjernet et stort antal migrationshindringer. Men det gode arbejde på landsiden må ikke være et argument for at fortsætte fiskeriet.

WWF *for a living planet*®

Illegalt fiskeri

WWF vil gerne understrege, at så længe lovligt fiskeri efter ål er tilladt, vil der også være et marked for handel med ulovligt fisket ål. I denne sammenhæng er et totalt stop af ålefiskeri en vigtig foranstaltning til også at bekæmpe det illegale fiskeri, hvis størrelse ikke er ubetydelig.

WWF mener at genopretning af ålebestanden er en fælles, grænseoverskridende udfordring, der kræver en tilsvarende grænseoverskridende indsats.

Afslutningsvis kan WWF meddele, at vi får mange henvendelser fra danske borgere, som undrer sig over at man kan købe ål på det danske marked når ålen er så kritisk truet. Her må vi svare, at bare fordi det er lovligt betyder ikke at det er bæredygtigt. Og her må de danske fiskerimyndigheder løfte deres del af ansvaret. Danmark kan og bør tage et ansvar for genopretning af den europæiske ål og presse på for et totalt stop for fiskeri i hele EU.

På vegne af WWF Verdensnaturfonden,

Henrike Semmler Le

Henrike Semmler Le, PhD

Senior Advisor for Ocean & Fisheries

WWF Denmark, Svanevej 12, DK-2400 Copenhagen NV

M +45 22688110